

ΑΠΟΛΥΤΩΣ

ἉΓ
Γ

ΔΗΜΗ
ΤΡΙΟΣ

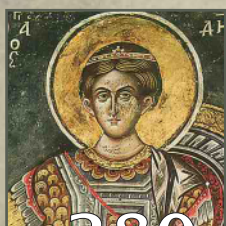
ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΟΜΟΝΥΜΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Ε'
ΕΤΟΣ ΕΞ'
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2012
Αρ. Φύλ. 802

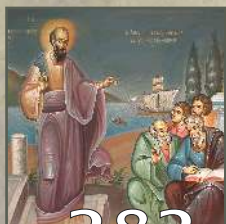
Ο Χασάν Ταχσίν πασάς υπογράφει το πρωτόκολλο της παράδοσης της Θεσσαλονίκης. Παρόντες από δεξιά Β. Δούσμανης, Ί. Μεταξάς, πολιτικός υπάλληλος και Κ. Μεσσαρέ.

ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ

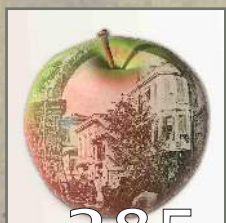
τεύχος 802, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2012

280

282

285

Περιεχόμενα

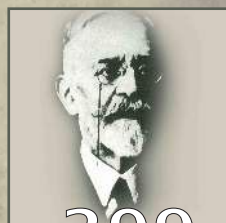
Πάντα ἐλεύθεροι!.....	279
Τιμώντας τόν Βιγλάτορα	280
Ἡ ὥρα τῆς μεγάλης ἀναστάτωσης.....	282
Θεσσαλονίκη (ποίημα)	284
Θεσσαλονίκη, τό μῆλο τῆς ἔριδος.....	285
Ψαλμός 35ος (Β΄).....	288
Πολύτιμη μαθητεία	289
Δικαιοσύνη.....	290
Συζητώντας τά γεγονότα... ..	292
Τά ματωμένα ράσα	294
Βηματίζοντας πρὸς τὴν ἐλευθερία.....	296
Ἕνας ἄγνωστος εὐεργέτης τῆς Θεσσαλονίκης.....	299
Οἱ «μαγεμένες» τῆς Θεσσαλονίκης	302
Ἑκατόχρονη κληρονομιά (διήγημα)	304
Τῆς τὰ ἔδωσα τῆς Πατρίδας καὶ τὰ δύο	306

294

296

299

Γιὰ τὴν Ἀδελφότητα μας καὶ τίς δραστηριότητές της καθὼς καὶ γιὰ ἐνδιαφέροντα θέματα, πνευματικά, ἀντιαιρετικά, ἐκπαιδευτικά, μπορεῖτε νὰ ἐνημερωθεῖτε ἀπὸ τὴν ἱστοσελίδα μας
www.apolytrosis.gr

μήνα: ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Πάντα ἐλεύθεροι!

Μήνας τοῦ ἁγίου Δημητρίου ὁ Ὀκτώβριος, δικαιολογημένα θά μπορούσε νά ὀνομασθεῖ καί ὁ μήνας τῆς Θεσσαλονίκης: Πανηγυρίζει ἡ ὥραία νύμφη τοῦ Θερμαϊκοῦ τόν μήνα αὐτόν τήν μνήμη τοῦ πολιούχου της ἀλλά καί τά ἐλευθέρια της, τόσο ἀπό τόν τουρκικό ζυγό μισῆς χιλιετίας (1430-1912) ὅσο καί ἀπό τήν τετράχρονη γερμανική κατοχή (9 Ἀπριλίου 1941-30 Ὀκτωβρίου 1944).

Ἐπίκαιρη, λοιπόν, ἡ εὐχή «πάντα ἐλεύθεροι» ὄχι μόνο γιὰ τοὺς Θεσσαλονικεῖς ἀλλὰ γιὰ τοὺς πανέλληνες, ἀφοῦ μάλιστα καὶ πολλὲς ἄλλες πόλεις τῆς Βόρειας Ἑλλάδας γιορτάζουν φέτος τὰ ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωσή τους. Ἐξάλλου, ἡ ἐλευθερία ἀποτελεῖ ἀξία ὕψιστη καὶ ἀδιαπραγμάτευτη γιὰ τὸν κάθε ἄνθρωπο καὶ μάλιστα γιὰ τὸν Ἕλληνα. Σωστὰ λέχθηκε ὅτι «ἡ ἐλληνικὴ ψυχὴ ζῇ μόνο γιὰ τὴν ἐλευθερία».

Εἶναι, ωστόσο, επίσης ἐπίκαιρο νά θυμηθοῦμε τὴν ἀφετηρία ἀπὸ τὴν ὁποία ξεκίνησε τὸ ἑλληνικὸ γένος γιὰ νά τινάξει ἀπὸ πάνω του τὴν μακροχρόνια τουρκικὴ σκλαβιά (τεσσάρων αἰώνων γιὰ τὴν νότια Ἑλλάδα καὶ πέντε γιὰ τὴν βόρεια). Ἦταν τὸ ζῦπνημά του ἀπὸ τὸν πνευματικὸ λήθαργο τῆς ἀγνοίας, τῆς πνευματικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς ἐξαθλίωσης, ὅπου εἶχε ξεπέσει. Ἐκεῖνο ἄνοιξε τὸν δρόμο γιὰ τὴν ἐθνικὴ ἐλευθερία. Καὶ ἀποτελεῖ ἡ πνευματικὴ ἐλευθερία, ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὴν ἀγνοία καὶ ἀπὸ τὴν δουλεία τῶν παθῶν, τὴν ἀναγκαίᾳ καὶ ἀπαραίτητη προϋπόθεση, τὸ θεμέλιο ὅπου στηρίζεται ἡ ἐθνικὴ ἐλευθερία. Ἡ ἀναγκαιότητα αὐτὴ

διαφαίνεται περισσότερο ίσως από κάθε άλλη φορά στήν σημερινή ελληνική κοινωνία.

Εἵναι διαπίστωση χιλιοεπιωμένη καὶ κοινῶς παραδεκτὴ ὅτι ἡ οἰκονομικὴ κρίση, πού συνταράζει τὸν λαό μας, εἶναι πρωτίστως κρίση πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ. Πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσουμε ὅτι ἐδῶ καὶ μερικές δεκαετίες οἱ Νεοέλληνες, ἐλευθεροὶ - δόξα τῷ Θεῷ- ἔθνικά, δείχνουμε σάν νὰ ἔχουμε μεθύσει ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν. Ἀσυλλόγιστα τὴν μεταλλάξαμε σὲ ἀσύδοτη κραιπάλη κι ἀσύστολα ἀσχημονήσαμε πάνω σὲ κάθε τι πνευματικόν, πληγώνοντας μὲ τὰ ἴδια μας τὰ χέρια τὴν πνευματικὴν μας ἐλευθερίαν. Ἴσως ἐπειδὴ χωρὶς δικό μας κόπο βρεθήκαμε κάτοχοι πολυτίμης πνευματικῆς κληρονομίᾳς, ριχτήκαμε ἀπερίσκεπτα στὴν ἐκποίηση τῶν πνευματικῶν τιμαλφῶν μας. Ἀπαξιώσαμε τίς ἀξίες, ἀθετήσαμε τὰ ἰδανικά καὶ νομίσαμε πὼς θὰ εἶχαν τὴν δύναμιν νὰ μᾶς σώσουν τὰ δανεικά. Ἐκούσια παραδινόμαστε στὰ πνευματικὰ δεσμά κι ἂν ἔτσι συνεχίσουμε, δέν θὰ ἔχει πολλὴ ζωὴ ἡ ἐθνικὴ μας ἐλευθερία.

Σ' αυτήν την κατάσταση την κρίσιμη αποτελεί ανάγκη αδήριτη ή ανανέωση των δεσμών μας με την ορθόδοξη παράδοση. Νά αναζωογονήσουμε την πνευματική μας ελευθερία, γιά νά διατηρήσουμε την έθνική. Μιά τέτοια απόφαση, μία τέτοια φιλότιμη προσπάθεια θά εἶναι ὁ καλύτερος ἑορτασμός γιά την ελευθερία πού χαιρόμαστε. Θά εἶναι καί μία αξιόλογη ἐγγύηση ὅτι θά παραμείνουμε ἐλεύθεροι.

Ἀγγελιοφόρος

ΤΙΜΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΒΙΓΛΑΤΟΡΑ

Άγιος Δημήτριος.
Μονή Κουτλουμουσίου. Καθολικό 1540

Οἱ ἅγιοι
χρησιμοποίησαν
μέ ἐπιτυχία
τά ὅπλα τοῦ Πνεύματος,
γι' αὐτό πολλοί
-μεταξύ τῶν ὁποίων
καί ὁ ἅγιος Δημήτριος-
εἰκονίζονται
ὀπλισμένοι.

Τήν μνήμη τοῦ ἁγίου Δημητρίου γιορτάζει τόν μήνα αὐτό ὅλη ἡ Ὁρθοδοξία ἀπ' ἄκρου σ' ἄκρο. Τό ὄνομα τοῦ μεγαλομάρτυρα συνδέθηκε στενά μέ τήν ἱστορία ὅλων τῶν Ὁρθόξων, καθώς σέ πολλά περιστατικά -ὅπως ἡ ἱστορία βεβαιώνει- ἔδειξε τήν προστασία του. Ἰδιαίτερα ὅμως καμαρώνει -καί ὄχι ἀδικοιολόγητα- γιά τόν ἅγιο της ἡ Θεσσαλονίκη, πού εἶναι ὄχι μόνο ἡ γενέτειρά του ἀλλά καί ἡ προστατευόμενη πόλη του. Στήν μακραίωνη πορεία της μελετοῦμε περιστατικά ὅπου ὁ ἅγιος τήν ὑπερασπίζεται, ὅταν σίφη ἐχθρῶν τήν κυκλώνουν. Τήν σώζει ἀπό τίς βαρβαρικές ἐπιδρομές. Καταπαύει τίς τρικυμίες πού ταρασσούν τήν θάλασσά της. Ὅταν ἰσχυροί σεισμοί ἀπειλοῦν νά καταστρέψουν τήν πόλη του συθέμελα, συγκρατεῖ καί στερεώνει τήν γῆ. Κι ὅταν αἰρέσεις καί κακοδοξίες ἀπειλοῦν νά σαλεύσουν τήν ὀρθόδοξη πίστη, ἐκεῖνος, «τῶν Θεσσαλονικέων ὁ προϊστάμενος», τήν στηρίζει. Εἶναι ὁ προστάτης καί βιγλάτοράς της, ὁ ἀγρυπνος φύλακάς της, ὁ εὐεργέτης, ὁ θησαυρός καί ἡ εὐφροσύνη της.

Γι' αὐτό καί τροπάριο τῆς Λιτῆς προσκαλεῖ τήν Θεσσαλονίκη νά πανηγυρίσει καί εὐφρόσυνα νά δοξολογήσει τόν Κύριο· «Εὐφραίνου ἐν Κυρίῳ, πόλις Θεσσαλονίκη· ἀγάλλου καί χόρευε, πίστει λαμπροφороῦσα, Δημήτριον τόν πανένδοξον ἀθλητὴν καί μάρτυρα τῆς ἀληθείας, ἐν κόλποις κατέχουσα ὡς θησαυρόν· ἀπόλαυε τῶν θαυμάτων τὰς ἰάσεις καθορῶσα· καί βλέπε καταράσσοντα τῶν βαρβάρων τὰ θράση, καί εὐχαρίστως τῷ Σωτῆρι ἀνάκραξον· Κύριε, δόξα σοι».

Τήν ἡμέρα τῆς μνήμης τοῦ μεγαλομάρτυρα ἐπίσης γιορτάζει ἡ νύμφη τοῦ Θερμαϊκοῦ τὰ ἐλευθέρια της ἀπό τὰ δεσμά τῆς τουρκικῆς σκλαβιάς. Εἶναι καί αὐτό ἓνα σημαντικό γεγονός στό ὁποῖο ὁ πιστός λαός τῆς Θεσσαλονίκης ἐζησε ἔντονα τήν προστατευ-

τική αγάπη τοῦ «συμπολίτη ἁγίου». Λυρικά ἐκφράζει τό λαϊκό βίωμα ὁ Ἰωάννης Πολέμης στό κλασικό ποίημά του «Ἡ Σαλονίκη». Ἐκεῖ διαβάζουμε ὅτι ἡ ὁμορφὴ πόλὴ λίγο πρὶν ξυπνήσει ἀπὸ τὸν μακροχρόνιο ὕπνο τῆς σκλαβιάς της

«τόν Ἀι-Δημήτρη ἔβλεπε
στ' ἄτι του τό γοργό
πού ροβολώντας ἔκραζε
μέ τή φωνή τῆς νιότης:
"Ἄνοιξε, πόρτα τῆς σκλαβιάς
ἡ Λευτεριά εἴμ' ἐγώ!..."».

Πράγματι, ἡ συνηθισμένη εἰκόνα τοῦ ἁγίου Δημητρίου εἶναι ἐκείνη πού τὸν παριστάνει ἄρματωμένο καβαλάρη σέ κόκκινο ἄλογο. Κάτω ἀπὸ τὰ πέλματα τοῦ ζώου σέρνεται ἓνας κακοῦργος, πού τὸν διατρυπᾷ στήν καρδιά καί τὸν ἐξοντώνει τό δόρυ τοῦ ἁγίου. Αὐτή ἡ εἰκόνα, σύλληψη τῆς λαϊκῆς φαντασίας, εἶναι συμβολική· ὅπως συμβολικές εἶναι οἱ εἰκόνες πού δείχνουν τὸν Χριστό νά κρατᾷ ἓνα πρόβατο στὸν ὦμο ἢ νά σπέρνει ἓνα χωράφι ἢ νά κατευθύνει τό τιμόνι ἐνός πλοίου, διότι ὁ Ἰησοῦς δέν ὑπῆρξε βοσκός οὔτε σποριάς οὔτε καπετάνιος.

Καί τί θέλει νά συμβολίσει ἡ εἰκόνα τοῦ ἁγίου Δημητρίου ὡς ἄρματωμένου καβαλάρη; Πρῶτον, ἡ ἄρματωσιά εἶναι σύμβολο τῆς πνευματικῆς πανοπλίας, τῆς «πανοπλίας τοῦ Θεοῦ» (Ἐφ 6,10-18), μέ τὴν ὁποία καλεῖται ὁ κάθε πιστός νά ἀντιμετωπίζει τίς ἐπιθέσεις τοῦ ἐχθροῦ διαβόλου. Οἱ ἅγιοι χρησιμοποίησαν μέ ἐπιτυχία τὰ ὄπλα τοῦ Πνεύματος, γι' αὐτό πολλοί -μεταξύ τῶν ὁποίων καί ὁ ἅγιος Δημήτριος- εἰκονίζονται ὀπλισμένοι.

Ἐπειτα, ἡ λαχτάρα τοῦ λαοῦ, πού ζήτησε καί ἔλαβε ἀμέριστη τὴν βοήθεια τοῦ ἁγίου σέ ποικίλες δύσκο-

λες περιστάσεις, ἄρμάτωσε τὸν Δημήτριο μέ στρατιωτικὴ πανοπλία, διότι τὸν νιώθει ὡς ἰσχυρό προστάτη της. Καβάλα στό κόκκινο ἄλογό του τρέχει κάθε φορά, γιὰ νά συνδράμει ὅσους τὸν ἐπικαλοῦνται καί μάλιστα τοὺς συμπατριῶτες του Θεσσαλονικεῖς.

Ἀλλά ἂν μείνουμε σ' αὐτὸν τὸν συμβολισμό, πού παριστάνει τὸν Δημήτριο ἄρματωμένο πάνω στό ἄλογο νά ἐξολοθρεύει τὸν κατακτητή, ὅπως μέ τὴν εὐχή του ἐνίσχυσε τὸν Νέστορα γιὰ νά συντρίψει τὸν Λυαῖο, τὸν ἀδικοῦμε κατάφωρα. Τὸν ἀνακηρύττουμε ἐθνικό ἥρωα. Δέν εἶναι ὅμως ἓνας κοινός ἥρωας. Εἶναι ἅγιος, μεγαλομάρτυρας τοῦ Χριστοῦ, ἀθλοφόρος τοῦ πνεύματος, βλαστός τῆς θείας χάριτος. Αὐτή εἶναι ἡ πραγματικὴ εἰκόνα του, τό ἱστορικό του πορτρέτο. Ὁφείλουμε μέ σεβασμό νά τό μελετοῦμε καί νά τοῦ προσφέρουμε τὴν τιμὴ πού ἀρμόζει σέ μάρτυρα, τὴν μίμηση τῆς ζωῆς του. «Τὸ γὰρ μιμήσασθαι μάρτυρα τὸ ζηλῶσαι τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν, τὸ κατ' ἴχνος αὐτοῦ τῆς φιλοσοφίας δραμεῖν, τοῦτ' ἔστιν ἐορτὴν ἐπιτελέσαι, τὸ πανηγυρίσαι κατὰ Θεόν», εἶχε διακηρύξει σέ γιορτῇ τοῦ ἁγίου Δημητρίου ὁ Γαβριήλ ἐπίσκοπος Θεσσαλονίκης, ἐπαναλαμβάνοντας τὴν ἰδέα πού συχνά ἀναφέρουν ὁ Μέγας Βασίλειος, ὁ Ἰωάννης Χρυσόστομος καί ἄλλοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας.

Καί ταυτόχρονα, τώρα πού ποικιλῶνυμοι ἐχθροί -ἔσωθεν καί ἔξωθεν- ἀπειλοῦν τὴν πόλιν του, τὸν παρακαλοῦμε· «Φρούρησον, πανεύφημε, τὴν σέ μεγαλύνουσαν πόλιν ἀπὸ τῶν ἐναντίων προσβολῶν, παρρησίαν ἔχων πρὸς Χριστὸν τὸν σέ δοξάσαντα».

† Στέργιος Ν. Σάκκος

Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΩΣΗΣ

Μέσα στή μεγαλούπολη τῆς Θεσσαλονίκης, μέ τήν τεράστια ἐμπορική κίνηση καί τήν πληθώρα τῶν κατοίκων, κανεῖς δέν ἔδωσε σημασία στούς ξένους ἀσιάτες πού μόλις ἔφθασαν. Οἱ Ἑβραῖοι, ἐξάλλου, δέν ἦταν ἄγνωστοι στήν πόλη, διότι διέθετε μεγάλη ἰουδαϊκή Συναγωγή. Ποιός, λοιπόν, νά προσέξει τόν μικρόσωμο Ἑβραῖο μέ τήν ὀλιγάριθμη συνοδεία του; Ποιός θά μπορούσε, στ' ἀλήθεια, νά ἀντιληφθεῖ ὅτι εἰσέβαλε στήν πόλη σάν κατακτητής; Μόνο τό σπινθηροβόλο βλέμμα του πρόδιδε τά μεγάλα ὀράματά του καί τούς κρυφοπόθους τῆς καρδιάς του... Ποιός ὁμως νά συλλάβει τό χτυποκάρδι του; Ὁ οὐρανός, πού δεχόταν τίς πύρινες προσευχές του, αὐτός, θαρρεῖς, χαμήλωσε καί ἀγκάλιασε μέ ἰδιαίτερη στοργή τήν ὁμορφὴ νύμφη τοῦ Θερμαϊκοῦ. Ἡ πόλη αὐτή ἔμελλε νά γίνει χαρά καί καύχημα τοῦ μεγάλου ἀποστόλου, πόλη ἀγιοτόκος, φωτοδότρα, ἄπαρτο προπύργιο τῆς Ὁρθοδόξιας.

Ἐτοιμαζόταν νά ξεκινήσει γιά τή δεύτερη περιοδεία του ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὅταν στήν Τρωάδα εἶδε σέ ὄραμα ἕναν Μακεδόνα νά τόν καλεῖ· «διαβὰς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν» (Πρξ 16,9). Ὁ Θεός τοῦ ἔδειχνε ποιόν δρόμο ἔπρεπε νά ἀκολουθήσει. Μέ τή μικρή του συνοδεία - τόν Σίλα, τόν Λουκᾶ καί τόν Τιμόθεο - φθάνει πρῶτα στούς Φιλίππους, τή σημαντικότερη ρωμαϊκή ἀποικία τῆς Μακεδονίας. Ἐκεῖ ἰδρύει τήν πρώτη ἐκκλησία σέ εὐρωπαϊκό ἔδαφος. Αὐτό ὁμως τοῦ στοίχισε ἀκριβὰ: ραβδισμούς, φυλάκιση, βασανιστήρια (βλ. Πρξ 16,22-28). Ἐδεῖξε

ἔτσι ἔμπρακτα στούς Φιλίππισίους ποιός εἶναι ὁ κλῆρος τῶν πιστῶν, ὥστε ἀργότερα μέ παρρησία νά τοὺς γράφει· «ὕμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεῦναι, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν» (1,29).

Μωλωπισμένος καί μέ ἀνοιχτές ἀκόμη τίς πληγές ὁ Παῦλος φθάνει στήν πόλη τῆς Θεσσαλονίκης. Τίποτε, ὡστόσο, δέν μπορεῖ νά σταματήσει τήν ὁρμή τῆς πίστεως του, τή λάβα τῆς ἀγάπης του, τό ζῆλο του νά κηρύξει τό εὐαγγέλιό του, τόν Ἰησοῦ Χριστό καί τήν ἀνάσταση. Τίποτε δέν στέκεται ἱκανό νά τόν ἀναχαιτίσει. Γνωρίζει ὅτι ἐξωτερικά καθόλου δέν θά ἐντυπωσιάσει. Ἀλλὰ δέν εἶναι διατεθειμένος νά κερδίσει ἐντυπώσεις. Δέν θά ἐπιστρατεύσει τή σοφία τοῦ κόσμου πού ὡς ραββίνος κατέχει οὔτε τήν εὐγλωττία του οὔτε τή δύναμη τῆς λογικῆς του σκέψης. Ὁ Παῦλος δέν ζητᾷ νά στηριχτεῖ σέ ἀνθρώπινα δεκανίκια. Δικό του στήριγμα ἢ δύναμη τοῦ ἁγίου Πνεύματος, πού μπορεῖ νά πληροφορεῖ τίς καλοπροαίρετες ψυχές γιά τό δρόμο τῆς σωτηρίας, νά τίς καθοδηγεῖ στή ζωὴ τῆς ἀγιότητος, νά τίς ἐμπνέει γιά ἄλματα πρὸς τόν οὐρανό. Τό καταθέτει ὁ ἴδιος στήν Α' πρὸς Θεσσαλονικεῖς Ἐπιστολή· «τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει καὶ ἐν Πνεύματι ἁγίῳ καὶ ἐν πληροφορίᾳ πολλῇ» (1,5).

Τό πρῶτο κήρυγμα ἔγινε «κατὰ τὸ εἰωθός» (Πρξ 17,2) στήν ἰουδαϊκὴ Συναγωγή. Γνώριζε ὁ φωτισμένος καί ἔμπειρος ψυχολόγος κυνηγὸς ὅτι ἐκεῖ θά συναντήσῃ ὅ,τι ἐκλεκτότερο: εὐσεβεῖς ἰουδαίους, πού κατεῖχαν καλὰ τίς προφητεῖες

τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀλλὰ καί εἰδωλό-
λάτρες· ὅσοι ἐνιωθὰν ἀποστροφή γιὰ τοὺς
ψεύτικους θεοὺς καὶ τῇ βρόμικῃ ζωῇ τῆς
εἰδωλολατρίας, ἀναζητώντας τὸν ἀληθινὸ
Θεό, ἔβρισκαν ἀνάπαυση στὴν ἰουδαϊκὴ
θρησκεία.

Ἐπὶ τρία σάββατα στὴ Συναγωγὴ ὁ
ἀπόστολος Παῦλος ἀνοίγε τίς Γραφές καὶ
παρέθετε τὴν ἀλήθεια. Χόρτασαν καὶ ξε-
δίψασαν οἱ ψυχές πού πεινοῦσαν καὶ δι-
ψοῦσαν γιὰ τὸν Θεό· «καὶ τινες ἐξ αὐτῶν
(τῶν ἰουδαίων) ἐπέισθησαν καὶ προσεκλη-
ρῶθησαν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ, τῶν τε
σεβομένων Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος γυναι-
κῶν τε τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγι» (Πρξ
17,4). Αὐτοὶ ἀποτελέσαν τὴν πρώτη ἐκ-
κλησία τῆς Θεσσαλονίκης. Μέ τὸ ἔργο
τῆς πίστεως, τὸν κόπο τῆς ἀγάπης καὶ τὴν
ὑπομονή τῆς ἐλπίδας τοὺς ἐγίναν γρήγορα
παράδειγμα γιὰ ὅλους τοὺς πιστοὺς (βλ.

Α΄ Θε 1,7-8). Σ' αὐτοὺς ἀργότερα ὁ Παῦ-
λος γράφει· «τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπίς ἢ χαρὰ ἢ
στέφανος καυχήσεως ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ἔμ-
προσθεν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ; ὑμεῖς γὰρ
ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ χαρὰ» (Α΄ Θε 2,19-
20).

Στὴ Θεσσαλονίκη, ὥστόσο, ὑπῆρχαν
καὶ οἱ φανατικοὶ ἰουδαῖοι πού δέν πείστη-
καν στό κήρυγμά του. Αὐτοί, ὅταν εἶδαν
τὸ εὐαγγέλιο νὰ κατακτᾷ τόσες καρδιές,
καὶ μάλιστα πρόσωπα ἀπὸ τὰ ἀνώτερα
κοινωνικά στρώματα, δέν μπορούσαν νὰ
ἡσυχάσουν. Ξεσήκωσαν «τῶν ἀγοραίων
τινας ἄνδρας πονηροὺς» (Πρξ 17,5) -ἀν-
θρώπους πού ἔμεναν ἀργοὶ στὴν ἀγορά,
ἐτοιμοὶ μέ μιὰ καλὴ ἀμοιβή νὰ ἐμπλακοῦν
σέ κάθε κατεργαρία καὶ ἀναταραχή- καὶ
δημιούργησαν μεγάλο θόρυβο στὴν πόλη.
Ἐφθασαν ὥς τὸ σπίτι τοῦ Ἰάσονα, ὅπου

φιλοξενούνταν οί απόστολοι. Πιθανόν νά είχαν εκεί οί χριστιανοί σύναξη. Φαίνεται όμως ότι μαθεύτηκε ή μόρα πού ξέσπασε καί οί απόστολοι πρόλαβαν νά φυγαδευτούν. Έτσι ό όχλος βρήκε μόνο τόν Ίάσονα καί κάποιους άδελφούς πού έμειναν νά τού συμπαρασταθούν. Αυτούς έσυραν ως τούς πολιτάρχες κραυγάζοντας τίς φοβερές συκοφαντίες. Κατηγορούνταν ό Παύλος καί οί συνεργάτες του ως στασιαστές καί ένοχοι έσχάτης προδοσίας, διότι δήθεν ζητούσαν νά αντικαταστήσουν τόν Καίσαρα μέ άλλο βασιλιά, τόν Ίησοϋ. Ό Ίάσων, πού φαίνεται ότι ήταν ευνόητο πρόσωπο στην κοινωνία τής Θεσσαλονίκης, αναγκάστηκε νά καταθέσει μαζί μέ τούς άλλους άδελφούς σημαντικό ποσό ως έγγύηση αναλαμβάνοντας τήν ευθύνη νά επανέλθει στην πόλη ή τάξη μέ τήν απομάκρυνση εκείνων πού τήν άναστάτωσαν! Πραγματικά, τή νύχτα εκείνη ό Παύλος μαζί μέ τόν Σίλα έφυγαν κρυφά γιά τή Βέροια.

«Οί τήν οικουμένην άναστατώσαντες» (Πρξ 17,6), έτσι χαρακτηρίστηκαν οί κήρυκες τού ευαγγελίου στη Θεσσαλονίκη. Από μία τέτοια άναστάτωση έχει τόσο ανάγκη καί σήμερα ή πόλη μας!

Β. Αντωνίου

Θεσσαλονίκη

Στά σπλάχνα σου, Θεσσαλονίκη μου, κοιμούνται άνυπότακτοι οί αιώνες, καί στά θεμέλια σου τά ιερά στήνουν έκκλησιές οί Μακεδόνες.

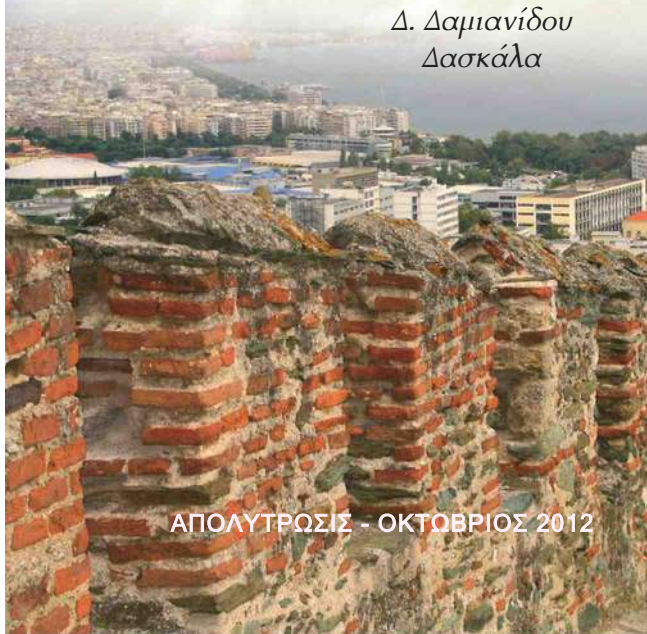
Τού Δημητρίου είσαι ή χαρά, τού μαρτυρίου του άνθείς κλωνάρι. Τή γαλανόλευκή σου τή θωριά λαμπρύνει τών άγίων σου ή χάρη.

Θεσσαλονίκη μου, βασίλισσα, κυρά, τό λίκνο σου κινεί ή Όρθοδοξία, καί τά πετράδια σου τά σκαλιστά άντιλαλοϋν: «Έλλάς - Μακεδονία».

Μέσα στην πολιά τή στάχτη σου ρινίσματα θωρώ από Μαραθώνες, καί στοϋ Θερμαϊκού σου τά νερά άντανακλοϋνε ένδοξοι άγώνες.

Ή! δώσε τή λαμπρή σκυτάλη σου στη νέα τή γενιά πού χέρια άπλώνει! Στ' άκρόπρωρό της βάλε τό σταυρό καί τού Χριστοϋ τό χέρι στό τιμόνι.

*Δ. Δαμιανίδου
Δασκάλα*

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΟ ΜΗΛΟ ΤΗΣ ΕΡΙΔΟΣ

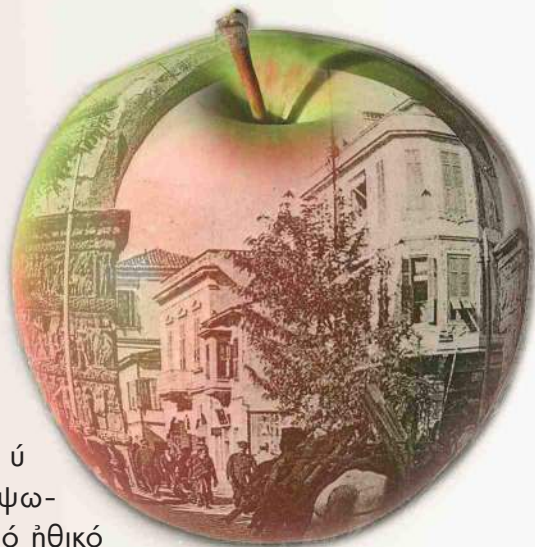
Ἡ ἀπελευθέρωση τῆς Θεσσαλονίκης στά 1912 σέ πολλούς φαίνεται κάτι τό αὐτονόητο σήμερα. Στά τέλη τοῦ 19ου αἰ. ὅμως, μετά τήν ντροπιαστική ἥττα τοῦ 1897 ἀπό τοὺς Τούρκους, ὅποιος ἔλεγε ὅτι θά ἦταν ἐφικτό αὐτό τό πράγμα θά θεωροῦνταν τουλάχιστον τρελός.

Ἡ Θεσσαλονίκη ἐκείνη τήν ἐποχή ἦταν ἓνα πολύ σημαντικό λιμάνι σέ στρατηγική θέση, πού ἡ προϋῶσα παρακμή τῆς Ὄθωμανικῆς αὐτοκρατορίας τήν ἔκανε ἐλκυστική τόσο στοὺς γείτονες, ἰδιαίτερα τοὺς Βουλγάρους, ὅσο καί στίς εὐρωπαϊκές δυνάμεις τῆς ἐποχῆς (Ἀγγλία, Γαλλία, Ρωσία, Αὐстроουγγαρία, Ἰταλία, Γερμανία). Ὅλα τά ἰσχυρά τότε κράτη εἶχαν προξένους στήν πόλη καί προσπαθοῦσαν μέ κάθε τρόπο νά αὐξήσουν τήν ἐπιρροή τους. Ὁ πολυεθνικός χαρακτήρας πού εἶχε ἄλλωστε τότε, διευκόλυνε αὐτήν τήν κατάσταση καθὼς ἔλληνες, ἐβραῖοι κι ἀρμένιοι ἔμποροι ἐπιζητοῦσαν τήν προστασία, πού μέ προθυμία πρόσφεραν αὐτά τά κράτη. Τό 1903, μάλιστα, εἶχαν στείλει στή Μακεδονία τμήματα χωροφυλακῆς γιά βοήθεια στήν ἐπιβολή τῆς τάξης, πού φυσικά προσπαθοῦσαν νά προωθήσουν τά συμφέροντα τῆς ἐκάστοτε εὐρωπαϊκῆς δύναμης.

Συγχρόνως ἡ ὑπόγεια σύγκρουση ἀνάμεσα σέ Ἕλληνες καί Βουλγάρους ὀδήγησε στόν Μακεδονικό Ἀγώνα,

π ο ὗ
ἀνύψω-
σε τό ἠθικό
τῶν Ἑλλήνων τῆς
Μακεδονίας καί τερματίστηκε μέ τήν ἐπανάσταση τῶν Νεοτούρκων τό 1908. Τότε οἱ βαλκάνιοι γείτονες κατάλαβαν ὅτι οἱ μεγάλες δυνάμεις ἐκμεταλλεύονταν τίς μεταξύ τους συγκρούσεις γιά νά διατηρεῖται ἡ ὀθωμανική κυριαρχία στή Μακεδονία. Ἔτσι ἀποφάσισαν νά συμμαχήσουν γιά νά ἀνατρέψουν αὐτήν τήν κατάσταση.

Ἡ συμμαχία αὐτή καί ἡ ραγδαία προέλαση τῶν στρατευμάτων τους τόν Ὀκτώβριο τοῦ 1912 ἔπιασε ἀπροετοίμαστες τίς εὐρωπαϊκές δυνάμεις, πού δέν πρόλαβαν νά ἀντιδράσουν γιά νά διασφαλίσουν τά συμφέροντά τους. Τό γεγονός πού προκάλεσε τήν πιό μεγάλη ἐκπληξη, ὅμως, ἦταν ἡ κατάληψη τῆς Θεσσαλονίκης ἀπό τοὺς Ἕλληνες, τοὺς ὁποίους εἶχαν ὑποτιμήσει ὅλοι. Ἰδιαίτερα οἱ Βούλγαροι εἶχαν δεχτεῖ τή συμμετοχή τῆς Ἑλλάδας στή βαλκανική συμμαχία, μόνο καί μόνο γιατί χρειάζονταν τή βοήθεια τοῦ ἐλληνικοῦ ναυτικοῦ. Ἐπειδή, μάλιστα, θεωροῦσαν τόν

Ἡ εἴσοδος τοῦ Γεωργίου Α΄ στή Θεσσαλονίκη τό 1912 (ἔργο τοῦ Κενάν Μεσαρέ, γιοῦ τοῦ ἀρχιστρατήγου τοῦ ὀθωμανικοῦ στρατοῦ Χασάν Ταχσίν πασᾶ). Πινακοθήκη Δήμου Θεσσαλονίκης

ἐλληνικό στρατό περιορισμένων δυνατοτήτων, ἔρριξαν τό μεγαλύτερο βάρος τῆς στρατιωτικῆς τους προσπάθειας στή Θράκη, θεωρώντας ὅτι θά εἶχαν χρόνο νά ἀσχοληθοῦν ἀργότερα μέ τή Μακεδονία. Ὄταν, ὅμως, διαπίστωσαν ὅτι οἱ Ἕλληνες μετά τή νίκη τους στό Σαραντάπορο πραγματοποιοῦσαν ταχεία προέλαση πρὸς τή Θεσσαλονίκη, τό κλειδί τῆς Μακεδονίας, θορυβήθηκαν. Κατέλαβαν τίς Σέρρες καί προσπάθησαν μέ μεγάλη βιασύνη νά καταλάβουν τή Θεσσαλονίκη πρὶν τοὺς Ἕλληνες. Τήν ἀνησυχία τους ἐπέτεινε καί τό γεγονός ὅτι, σέ ἀντίθεση μέ τοὺς Σέρβους, ἡ συμμαχία μέ τήν Ἑλλάδα ἦταν ἀόριστη καί δέν προέβλεπε τό διαμοιρασμό

τῶν ἐδαφῶν.

Δέν πρόλαβαν ὅμως! Ὄταν ἔφτασαν στήν πόλη εἶχε ὑπογραφεῖ, λίγες ὥρες πρὶν, ἡ παράδοσή της ἀπό τόν Ταχσίν Πασά στόν ἀρχιστράτηγο τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ, τόν διάδοχο Κωνσταντῖνο. Ζήτησαν τότε ἀπό τόν Κωνσταντῖνο νά δεχτεῖ νά φιλοξενήσει μία μεραρχία στήν πόλη ὡς συμμαχικό στρατό γιά ἀνάπαυση. Δόθηκε τελικά ἄδεια γιά дуό τάγματα. Οἱ Βούλγαροι ὅμως, θέλοντας νά δημιουργήσουν συνθήκες συγκυριαρχίας, ἔβαλαν περισσότερους στρατιῶτες ἀπ' ὅ,τι προέβλεπε ἡ συμφωνία. Συνέχισαν, μάλιστα, στοὺς ἐπόμενους μῆνες νά βάζουν μέσα στήν πόλη στρατιῶτες καί κομιτατζήδες πού δημιουρ-

γοῦσαν ἐπεισόδια, ἀμφισβητώντας τήν ἑλληνική κυριαρχία. Τελικά τό καλοκαίρι τοῦ 1913 ἡ Βουλγαρία ἐπιτέθηκε στήν Ἑλλάδα μέ κύριο στόχο τή Θεσσαλονίκη. Οἱ βουλγαρικές δυνάμεις πού βρίσκονταν στήν πόλη, ὅμως, γρήγορα ἐξουδετερώθηκαν καί συνελήφθησαν αἰχμάλωτες. Μέ τήν ὀριστική ἤττα τῆς Βουλγαρίας κατά τόν Β΄ Βαλκανικό πόλεμο τελείωσε ἄδοξα αὐτή ἡ προσπάθεια καί ἐπικυρώθηκε ἡ ἑλληνική κυριαρχία στήν πόλη.

Οἱ Σέρβοι, ἀπό τήν ἄλλη μεριά, εἶχαν κι αὐτοί διακαῆ πόθο τήν κατάκτηση τῆς πόλης. Βλέποντας, ὅμως, τό πόσο ἀνέφικτο ἦταν αὐτό, ἔτσι ὅπως εἶχαν ἐξελιχθεῖ τά πράγματα, προτίμησαν στόν Β΄ Βαλκανικό Πόλεμο νά συμμαχήσουν μέ τούς Ἕλληνες γιά νά προστατεύσουν τίς κτήσεις τους ἀπό τούς Βουλγάρους.

Ὁ ἔλεγχος τῆς Θεσσαλονίκης ἀπό τήν Ἑλλάδα δέν ἄρесе ἐπίσης καί στίς εὐρωπαϊκές δυνάμεις, ἰδίως στήν Αὐстроουγγαρία, πού ᾔθελε γιά λογαριασμό της τήν πόλη. Οἱ ἄλλες δυνάμεις ἀνησυχοῦσαν γιά τά προνόμια πού εἶχαν μέσῳ διομολογήσεων μέ τήν Ὄθωμανική αὐτοκρατορία. Οἱ διομολογήσεις ἔδιναν ἐκτεταμένες ἐξουσίες στούς προξένους τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων πού ἔφταναν μέχρι καί δικαστικές ἀρμοδιότητες. Ἔτσι προσπάθησαν νά ἀμφισβητήσουν τήν ἑλληνική κυριαρχία δίνοντας δικά τους διαβατήρια στούς Ἑβραίους καί στούς μουσουλμάνους τῆς πόλης. Ὅλα αὐτά δέν μπορούσαν ὥστόσο νά

ἀλλάξουν τό status quo, ὅπως εἶχε διαμορφωθεῖ μετά τούς Βαλκανικούς πολέμους. Ἡ κατάργηση τῶν διομολογήσεων, ἄλλωστε, ἔκανε ὅλες αὐτές τίς προσπάθειες μάταιες.

Προσπάθεια γιά νά ἀλλάξουν τά δεδομένα ἔκαναν καί οἱ πολυπληθεῖς Ἑβραῖοι τῆς πόλης, οἱ ὁποῖοι ἀνέκαθεν εἶχαν καλές σχέσεις μέ τούς Τούρκους. Κάποιοι ἡγέτες τους, σέ συνεργασία μέ κάποιους Ντονμέδες (ἐξισλαμισμένους Ἑβραίους) καί Νεότουρκους, ζήτησαν ἀπό τίς εὐρωπαϊκές δυνάμεις νά γίνει ἡ Θεσσαλονίκη καί τά περίχωρά της ἀνεξάρτητο κράτος ὑπό τήν προστασία τους. Τόν ἔλεγχο φυσικά σ' αὐτό τό κρατίδιο θά εἶχαν οἱ ἴδιοι οἱ Ἑβραῖοι.

Τίποτα, ὅμως, δέν μπορούσε νά ἀλλάξει. Ἡ ἀπελευθέρωση τῆς Θεσσαλονίκης στίς 26 Ὀκτωβρίου 1912 ἦταν γεγονός-κλειδί γιά τόν ἔλεγχο τοῦ μεγαλύτερου μέρους τῆς Μακεδονίας, ὅπως αὐτή ὀριζόταν στά χρόνια της Ὄθωμανικῆς αὐτοκρατορίας. Ἦταν, ἐπίσης, καθοριστικό, καθώς δημιουργήσε μία ντέ φάκτο κατάσταση, πού μέ τήν ἀποφασιστικότητα τῶν ἐλλήνων ἡγετῶν ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ἦταν πολύ δύσκολο νά ἀνατραπεῖ. Ἔτσι ἡ Θεσσαλονίκη κλείνει πλέον 100 χρόνια ἐλεύθερη καί ἡ ἱστορία της μᾶς τονίζει τήν ἀνάγκη ἐπαγρύπνησης σέ ὅλες τίς ἐπιβουλές πού κατὰ καιροῦς ἀνακύπτουν.

Π. Μητσόπουλος
Φιλολόγος-Θεολόγος

Ψαλμός 35ος: Ἄπειρο τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ

Β'

Μετά τήν περιγραφή τοῦ παράνομου ἀνθρώπου (στ. 2-5), ἀλλάζει τελείως τό σκηνικό. Μεταφερόμαστε

στήν ἀτμόσφαιρα τοῦ Θεοῦ. Ἀπό τόν χῶρο τῆς ἁμαρτίας, τῆς ἱταμότητος καί τῆς ἀσέβειας περνοῦμε στόν χῶρο τῆς χάριτος· Κύριε, ἐν τῷ οὐρανῷ τό ἔλεός σου, καί ἡ ἀλήθειά σου ἕως τῶν νεφελῶν (στ. 6). Θαυμάζει ὁ ψαλμωδός Δαβίδ: «Κύριε, πόσο πολύ εἶναι τό ἔλεός σου! Καλύπτει ὅλο τόν οὐρανό -ὁ οὐρανός δηλώνει τό ἄπειρο, τό ἀπροσμέτρητο- καί ἀπό κεῖ ξεχειλίζει καί κατακλύζει τήν γῆ μας! Καί ἡ ἀλήθεια σου φθάνει ὥς τίς νεφέλες, εἶναι κι αὕτη οὐρανομήκης!». Ἀλήθεια ἐδῶ σημαίνει τήν ἀξιοπιστία τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεός τήν ὥρα τῆς ἐξορίας ἀπό τόν παράδεισο ἔδωσε στόν ἄνθρωπο μία ὑπόσχεση, τό πρωτευαγγέλιο, τήν ὑπόσχεση τῆς σωτηρίας (βλ. Γέ 3,15). Ἀπό τότε πέρασαν χιλιάδες χρόνια, οἱ ἄνθρωποι δέν ἔπαψαν νά ἁμαρτάνουν. Πολλές φορές ὕψωσαν ἀλαζονικά τό ἀνάστημά τους μπροστά στόν Θεό, καί θά εἶχε πράγματι κάθε δικαίωμα νά τοὺς ἐξολοθρεύσει. Ἐντούτοις, μένει πιστός στήν πρώτη του ἐκείνη ὑπόσχεση. Τήν ἐπανάλαβε πολλές φορές στοὺς πατριάρχες καί στοὺς προφῆτες. Στόν ὕμνο τῆς ἡ παρθένος Μαρία μετά τόν Εὐαγγελισμό, ὅταν πλέον ἔφθασε ἡ ὥρα νά πραγματοποιηθεῖ ἡ ὑπόσχεση γιά τήν σωτηρία, συνδέει τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ μέ τίς ἐπαγγελίες του· «μνησθῆναι ἐλέους, καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ

Ἀβραάμ καί τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα» (Λκ 1,54-55). Ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀξιοπιστία του ταυτίζεται μέ τήν ἀγάπη του· μᾶς ἀγαπᾷ, γι' αὐτό ὅση κι ἂν εἶναι ἡ ἀποστασία μας μένει ἀμετάκλητη ἡ πρώτη του ἀπόφαση.

Δημιουργεῖται, ὡστόσο, μία ἀπορία: Ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ δέν ἀπαιτεῖ τήν καταδίκη μας; Ὁ ψαλμωδός ἀπαντᾷ· ἡ δικαιοσύνη σου ὡς ὄρη Θεοῦ, τὰ κρίματά σου ἄβυσσος πολλή (στ. 7). Σάν τά θεόρατα, τά πανύψηλα βουνά εἶναι ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ καί οἱ ἀποφάσεις του ἄβυσσαλεές, ἔχουν βάθος ἀπύθμενο. Τότε πῶς οἱ ταλαίπωροι ἄνθρωποι θά ὑπερπηδήσουμε τό θεόρατο ὕψος, πῶς θά δρασκελίσουμε τήν ἄβυσσο;

Συμπλέκεται μέ τήν δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ τό ἔλεός του καί ἡ ἀγάπη του κατευθύνει τίς ἀποφάσεις του. Δέν εἶναι ἀδύναμος ὁ Θεός νά συντρίψει τόν ἀσεβῆ ἄνθρωπο. Εἶναι ὅμως μακρόθυμος καί πολυέλεος, γι' αὐτό προτιμᾷ νά δώσει ἀμνηστία. Ἐτσι κατέστρωσε ἕνα θαυμαστό σχέδιο σωτηρίας, πού καί τήν ὑπόσχεσή του ἐκπληρώνει καί τήν δικαιοσύνη του δέν προσβάλλει. Προαίωνα ἀποφάσισε ἡ ἀγία Τριάδα: ἐξιλαστήριο θῦμα ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ! Μέ τήν θυσία του δικαιοῦται νά ἐξαγοράσει κάθε ἁμαρτωλό! Πῶς νά περιγράψει κανεὶς τό μέγεθος μιᾶς τέτοιας σωτηρίας; Ὁ ψαλμωδός ἀναφωνεῖ· ἀνθρώπους καί κτήνη σώσεις, Κύριε (στ. 7). Ἄς μὴν τόν λογαριάζει ὁ παράνομος, ὁ Θεός ἀγκαλιάζει ὅλο τό σύμπαν μέ τήν ἀγάπη του. Νοιάζεται γιά ὅλα τά πλάσματά του (πρβλ. Ἰν 4,11), εἶναι δυνατόν νά ἀδιαφορήσει ποτέ γιά τόν ἄνθρωπο;

† Στέργιος Ν. Σάκκος

Πολύτιμη μαθητεία

Όταν, τό Μάιο τοῦ 2000 πρωτομπήκα ὡς καθηγητής σέ σχολική τάξη, ἔνιωσα τρομερά εὐεργετημένος καί ὠφελημένος ἀπό ἐκεῖνον κοντά στόν ὁποῖο μαθήτευα ἀπό μικρό παιδί, τόν μακαριστό διδάσκαλο Στέργιο Σάκκο.

Ἡ μαθητεία κοντά του ἦταν πολύπλευρη, διότι ἡ διδασκαλία του δέν περιοριζόταν στήν ἐρμηνεία τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἀλλά ἀπλωνόταν σέ πολλούς τομεῖς καί δραστηριότητες τοῦ βίου. Τοῦ ἀναγνώριζε ὁ ὁποιοσδήποτε αὐτήν τήν ικανότητα ὅταν τόν γνῶριζε ἀπό κοντά. Στό Πανεπιστήμιο ὅπου δίδασκε, στό σπίτι ὅπου κατοικοῦσε, μά καί στήν κατασκήνωση, ὅπου καθημερινά ἀναλίσκόταν στήν πνευματική προκοπή τῶν παιδιῶν.

Τά παιδιά ἐβλεπαν τόν ἀρχηγό. Ἐμεῖς ὅμως διακρίναμε τόν ἡγήτορα, τόν ρήτορα, τόν βαθύ γνώστη τῶν Γραφῶν καί τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, τόν σοφό ἐρμηνευτή, ἀλλά ἰδιαίτερα τόν ἄριστο παιδαγωγό. Νά συμβουλευε, νά προτρέπει, νά ἐπιτιμᾷ, ἀλλά καί νά ἐπαινεῖ. Νά μᾶς εἰσάγει ἐπίσης στά βάθη τῆς προσευχῆς καί τῆς πνευματικῆς ἄσκησης, νά γίνεται παράδειγμα δικαιοσύνης, ὑπομονῆς, ἀλλά καί ἁγίας ζωῆς. Χαιρόταν στή χαρά μας μέ ἓνα ἀπλό καί ἀνεπιτήδευτο τρόπο, ἀλλά καί λυπόταν μέ τή λύπη μας. Σέ κάθε περίπτωση διακρίναμε τήν εὐφυΐα του, τή βαθυστόχαστη κρίση του, τίς πλούσιες γνώσεις του καί τίς πολλές καί πολύ χρήσιμες ἐμπειρίες του. Ἦταν σκεῦος ἐκλογῆς τῆς βουλῆς τοῦ Θεοῦ.

Μᾶς δίδασκε τήν ἀγάπη γιά τή μελέτη τῆς ἁγίας Γραφῆς καί ἰδιαίτερα τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἡ ἐπιθυμία του ἦταν νά γίνουμε συνειδητοί χριστιανοί καί νά ἀποκτήσουμε οὐσιαστική σχέση μέ τήν Ἐκ-

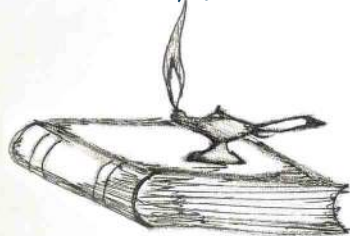
κλησία. «Ὁ χριστιανός», τόνιζε, «ξεχωρίζεται, εὐωδιάζει διότι ἔχει μέσα του, διά τοῦ μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας, τόν ἴδιο τόν Χριστό. Πυκνή νά ᾿ναι ἡ προσέλευση στό μυστήριο, ἀφοῦ ἡ μετάνοια καθαρίζει κι ὁ πνευματικός ὀρίζει».

Ἐπέμενε νά μᾶς μυήσει στό μάθημα τῆς προσευχῆς. Μᾶς προέτρεπε σέ πυκνές καί σύντομες προσευχές, ὥστε νά συνηθίσουμε σ' αὐτήν τή γλυκεῖα ἄσκηση, γιά νά λαχταροῦμε νά ἔχουμε μόνιμη συνομιλία μέ τόν Θεό. Στίς κοινές προσευχές μας, ὅταν μιλοῦσε στόν Θεό, μᾶς συνάρπαζε καί μᾶς ἀνέβαζε σέ σφαῖρες πνευματικῆς καί ἱεραποστολικῆς εὐθύνης. Δημιουργοῦσε μέσα μας ἀγάπη καί λαχτάρα γιά διδασκαλία καί κατήχηση. Νά προσφέρουμε στίς ζωντανές εἰκόνες τοῦ Θεοῦ ἀνόθευτο τό λόγο του.

Μέ τέτοια βιώματα μπήκα στόν στίβο τῆς ἐκπαίδευσης, δυναμωμένος κι ἐνισχυμένος ὄχι ἀπό φυσικά ἀλλά ἀπό ἐπίκτητα στοιχεῖα πού παρέλαβα ἀπό τήν πολυετή μαθητεία κοντά στόν διδάσκαλο Στέργιο Σάκκο. Αὐτά μέ βοήθησαν στή διδασκαλία καί στήν παιδαγωγική προσέγγιση πρὸς τοὺς μαθητές.

Ἄν ἄλλοι καυχῶνται ὅτι σπούδασαν σ' αὐτό ἢ στό ἄλλο σχολεῖο ἢ εἶχαν ἐκεῖνους τοὺς καθηγητές, ἐγὼ δοξάζω τόν Θεό, διότι στό διάβα τῆς ζωῆς μου βρέθηκε ὁ κ. Σάκκος, πού δέν ἦταν ἀπλῶς δάσκαλος, ἀλλά ὁ ἴδιος ἓνα ὁλόκληρο καί μάλιστα σπουδαῖο καί μεγάλο μάθημα.

*Εὐστράτιος Χατζηθανασίου
Θεολόγος*

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Πόσες φορές ήρθε φθινόπωρο κι έρριξε ο Οκτώβρης εκείνα τά μουντά πρωτοβρόχια πάνω απ' τά κάστρα, τίς άψίδες, τίς έκκλησιές, τούς μαχαλάδες, και τίς συναγωγές σ' αυτήν την πόλη. Πόσες φορές άνθισαν τ' άγιοδημητριάτικα κι ύστερα πάγωναν στο χιόνι της πρώτης βαρυχειμωνιάς. Όταν ή σκλαβιά είναι άτέλειωτη, τη μετράς μόνο μέ φθινόπωρα, χειμώνες, έσπερινούς.

Ένας ακόμα Οκτώβρης. Όμως, μία πόλη πού έπεσε τό 1430 και τώρα είναι Οκτώβρης του 1912 είναι δυνατόν νά περιμένει ακόμα; Τί μπορεί νά περιμένει;

Προέλαση μπρός όλοταχώς! Άρχιστράτηγος ο διάδοχος Κωνσταντίνος κι ο έλληνικός στρατός μετά από τρείς μέρες άνάπαυση, πού έγιναν τελικά τέσσερις, τρέχει απ' τά δυτικά νά μπει στην πόλη. Κι οι βουλγαρικές ταξιαρχίες απ' τά ανατολικά. Φτάνουν πρῶτοι οι Έλληνες μέ τρείς ὥρες διαφορά. Η πόλη είναι ξανά δική τους. Άν άργοῦσαν λίγο ακόμα...

Αυτό δέν μπορείς νά τό πείς μοίρα πού μοιράζει τυφλά κι έτσι καλή ὥρα μοίρασε τώρα τίς τουρκικές κατακτήσεις τῶν Βαλκανίων. Ούτε άπλή συγκυρία πού κατακύρωσε κατά τύχη

την πόλη σ' αυτήν την πλευρά κι όχι στην άλλη. Ούτε κυνικό παιχνίδι της ιστορίας απ' αυτά πού τόσο συχνά παίζονται και κάνουν τούς λαούς νά πορεύονται σακατεμένοι, άδικημένοι, όνειρευόμενοι όδυνηρά την παλιά, μεγάλη πατρίδα τῶν πατέρων τους.

Αυτό είναι δικαιοσύνη. Είναι από κείνες τίς έξαιρετικές στιγμές πού ή ιστορία αισθάνεται την υποχρέωση νά επιστρέψει σ' έναν λαό μέσα σέ λίγες ὥρες αυτά πού του άφαιρέθηκαν επί 482 χρόνια μόνο απ' την ὀθωμανική σκλαβιά. Χώρια ή ρωμαϊκή, χώρια ὅλες οι άλλες υποδουλώσεις και έπελάσεις. Ήταν μία ιερή επιστροφή κλοπιμαίων.

Κόντευαν σχεδόν νά ξεχάσουν οι άνθρωποι ότι αυτά τά χώματα ήταν έλληνικά απ' τίς πολλές προσχώσεις πού έπесαν πάνω τους: ρωμαϊκές, σλαβικές, έβραϊκές, ὀθωμανικές κτλ., κτλ. Ότι «προτού άλωθεί ή πόλη τό 1430 είχε ήδη ζήσει χίλια έπτακόσια χρόνια ὡς έλληνική, ρωμαϊκή και βυζαντινή μητρόπολη».

Ξαναξύπνησε όμως πάλι ή παλιά άδικία και τριγυρίζει ύπουλα γύρω απ' τά κάστρα ζητώντας ξανά νά τρυπώσει μέσα. Μ' ένα καινούργιο ὄνομα: άνάδειξη, έμφαση στο πολυϊστορικό,

πολυπολιτισμικό παρελθόν της πόλης. Δεκτό, σεβαστό, διατηρητέο, ναι. Όχι όμως και νά ξεχάσουμε ποιά είναι αυτή η ωραία νύμφη, η χτισμένη αιώνες στis ακρογιαλιές του Θερμαϊκού. Νά ξεχάσουμε ποιά είναι και πώς τή λένε επειδή ακριβώς είναι ωραία, επίμαχη, επίζηλη, έλκυστική, πολύφερνη και φιλόξενη.

Πώς τή λένε; «Υπάρχει κάτι πού επέζησε μέσα απ' όλες τις περιόδους σάν υπόμνηση των ελληνικών καταβολών της πόλης, όσο άσχημα κι αν τήν είχαν ρημάξει και κατασφάξει ο χρόνος και οι ξένοι, κι αυτό ήταν τό όνομά της: Θεσσαλονίκη».

Ποιά είναι; Αυτό πού, παρά τό διωγμό πού ξεσήκωσαν οι «άπειθοῦντες», ή πόλη όμως ώστόσο τό είχε δεχτεί. Αυτό πού άλλαξε τήν πορεία της όταν άκουσε τόν μεγάλο των έθνων απόστολο Παῦλο επί τρία σάββατα νά κηρύττει στή συναγωγή των Ιουδαίων της Θεσσαλονίκης «ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός, Ἰησοῦς ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν». Ἡ πόλη είχε διαλέξει.

Ζ.Γ.

ΔΩΡΕΕΣ

Γιά τήν Ἀδελφότητα

* Κυρπιζίδης Ἀνδρέας 100€, εἰς μνήμην Γρηγορίου & Αἰκατερίνης * Μητάδης Ὀλυμπία 20€ * Τραχανᾶς Γεώργιος 50€ * Ἀνώνυμος 440€.

Γιά τίς Κατασκηνώσεις τῆς Καστανούσας

* Τζαχείλης Βασίλειος, εἰς μνήμην Σεραφεῖμ 100€. Εἰς μνήμην Στ. Σάκκου καί Π. Κουτλεμάνη ἔδωσαν ἀπό 50€: * Κισλά Φιλίτσα * Σαμαρτζίδης Χρήστος * Συμεωνίδης Θεόδωρος * Συμεωνίδης Πολύκαρπος * Συμεωνίδου Ἀναστασία * Χατζηαντωνίου Λιλίκα * Χριστιανοπούλου Εὐαγγελία. Ἐπίσης: * Δαδῆς Ἡλίας 60€ * Δεράλα Σοφία 200€ * Διαμαντῆς Νικόλαος 200€ * Δράμης Λάζαρος 150€ * Ζ.Τ. 2.500€ * Θεοδοσόπουλος Δημήτριος 500€ * Καζαντζίδης Ἰωάννης 250€ * Κανελλάκης Νικόλαος 1.000€ * Καρύπογλου Ἐμμανουήλ 80€ * Κουσας Fay 484€ * Κυρμιζῆς Ἰωάννης 200€ * Λεωνίδας Δημήτριος 200€ * Λιάνος Μιχαήλ 250€ * Μεταξά Κατερίνα 80€ * Μπουῖλος Γεώργιος 200€ * Παπανικολαοῦ Γεώργιος 500€ * Πιτιακούδης Φώτιος 120€ * Σ.Φ. 240€ * Σαλπικτιδῆς Ἀντώνιος 400€ * Ταρασίδης Παῦλος 1.000€ * Τσάμογλου Ἀλέξανδρος 600€ * Χατζούλη Γλυκερία 300€ * Ἀνώνυμοι 490€.

Γιά τό περιοδικό

* Ἀνδρονικίδης Ἰωάννης 100€ * Βαστάκη-Ράμμα Ἀντωνία 50€ * Καραφιλογλου Παντελεήμων 300€ * Κουκουζέλης Πασχάλης 50€ * Μαμούρης Ἰωάννης 10€ * Μανδρέλα Αἰκατερίνη 20€ * Μουζακίτης Γεώργιος 10€ * Οἰκονομίδου Βασιλική 10€ * Ρούμπου Χριστίνα 40€ * Σαββίδου Ἄννα 10€ * Στατήρη Βαῖα 50€ * Στουγιαννάκη Ἐλευθερία 30€ * Χατζῆς Χρήστος 150€ * Χατζητόλιας Ἡλίας 150€ * Ἀνώνυμος 590€.

Γιά τίς φυλακές

* Ἰσπικούδης Ἰωάννης 100€.

Γιά τήν Ἱεραποστολή

* Μπακάρου-Γκαλτέμη Σωτηρία 40€ * Ἀνώνυμος 10€.

Γιά τή Φιλανθρωπία

* Κύκλος μελέτης ἁγ. Γραφῆς 75€ * Κωνσταντίνου Σοφία 10€ * Σεραφειμίδου Σωτηρία 100€.

Όταν οί μαθητές γίνονται δάσκαλοι

Ζήτησε από τή μητέρα του ό όκτάχρονος μαθητής τών Κοκκινοχωρίων νά τοῦ κόβει τό σάντουιτς στή μέση γιά νά τό τρώει πιό εύκολα. Στό διάλειμμα καθόταν μέ τόν φίλο του στήν πίσω μεριά τοῦ σχολικοῦ γηπέδου καί τό μοιράζονταν. Κανείς δέν γνώριζε τό μυστικό τους ὥσπου ἡ δασκάλα τους παρακολούθησε τίς κινήσεις τους δυό-τρεις μέρες καί τό ἀντιλήφθηκε. Ἡ οἰκογένεια τοῦ ἄλλου όκτάχρονου περνοῦσε ἐξαιρετικά δύσκολα καί ό μικρός δέν εἶχε τίποτε στό σχολεῖο γιά κολατσιό.

Ἡ ἄδολη, παιδική ἀλλά καί τόσο διακριτική ἀγάπη γιά τόν δυσκολεμένο φίλο πόσα δέν ἔχει νά μᾶς πεῖ!

Δέν ἐξέλιπαν

Φεύγοντας ἀπό τό χωριό τους ὡς οἰκονομικοί μετανάστες γιά τήν Αὐ-

στραλία τό ζεῦγος Τάσος καί Μαρία Τσεπραηλίδη εἶχαν δώσει μιά ὑπόσχεση: «Ἄν μᾶς ἀξιῶσει ό Θεός νά κάνουμε χρήματα, δέν θά ξεχάσουμε τοῦς λιγότερο τυχεροῦς ἀπό μᾶς». Ό Θεός εὐλόγησε τήν ἐργατικότητα καί τήν τιμιότητα τους καί σήμερα διευθύνουν δικό τους ἐργοστάσιο μέ εἶδη ἔνδυσης ὑψηλῆς ποιότητος καί ἐξαγωγές ἀκόμη καί στήν Κίνα. Τό ἐγκαταλελειμμένο χωριό τους στήν Κοζάνη μέ τή φροντίδα τους καί τά ἔργα ἐξωραΐσμοῦ πού οἱ ἴδιοι χρηματοδότησαν ἀναβιώνει κάθε χρόνο στή γιορτή τοῦ ἁγίου Δημητρίου. Μέ τή δική τους συμβολή ἀποφυλακίζονται κρατούμενοι λόγω χρεῶν μέσω τῆς ἀδελφότητας «Όσία Ξένη». Οἱ ἐλληνικοί οἴκοι εὐγερίας στή Μεμβούρνη καθώς καί τά ποντιακά σωματεῖα γνωρίζουν τήν ἀγάπη καί τή γενναϊόδωρη συμπαράστασή τους. Μέ τήν ἐπιθυμία νά ἱδρυθεῖ στά χῶματα τῆς Αὐστραλίας ὀρθό-

δοξο μοναστήρι ἀφιερωμένο στήν Παναγία Σουμελά ἀγόρασαν μαζί μέ ἕναν ἄλλο ἑλληνα ἐπιχειρηματία ἕνα ὁλόκληρο βουνό στή Μελβούρνη.

Ἡ τιμιότητα, ἡ ἐργατικότητα ἀλλά καί ἡ ἀγάπη τους γιά τήν πατρίδα εἶναι ἔλεγχος ἀλλά καί παράδειγμα.

Ὑπάρχει μεράκι;

Ἀκούγαμε τούς παπποῦδες καί τούς πατεράδες μας νά θυμοῦνται μέ σεμνό καμάρι: «Γιά νά πᾶμε σχολεῖο περπατούσαμε ὥρες μέ τρύπια παπούτσια καί λιγοστά ροῦχα μέσα στά χιόνια καί στήν κακοκαιρία, ἀλλά μάθαμε γράμματα». Δέν εἶχαν τίποτα, ἀλλά εἶχαν λαχτάρα καί μεράκι. Σήμερα, καθώς ἔκλεισαν σέ ἀρκετά χωριά τῆς πατρίδας μας τά σχολεῖα καί ἡ ἔλλειψη κονδυλίων ἀποκλείει τή δωρεάν μεταφορά τῶν μαθητῶν στήν κοντινὴ κωμόπολη, θά ὑπάρξει ἄραγε σέ κάποιους μαθητές τό μεράκι ὥστε νά βροῦν τρόπους-ἀκόμη καί ὁδοιπορώντας- νά φθάσουν στό σχολεῖό τους; Αὐτή τήν ἀγωνία ἐξέφρασε ὁ πρόεδρος τῆς ΕΛΜΕ Ἀχαΐας γιά τή φετινὴ σχολικὴ χρονιά: «Ὑπάρχει κίνδυνος φέτος... ὁλόκληρα σχολεῖα στήν περιφέρεια τοῦ νομοῦ πού λειτουργοῦν μέ παιδιὰ ἀπὸ διάφορα χωριά νά μὴν ἔχουν μαθητές».

«Λύτρωση μέσῳ τῆς ἀνάγνωσης»

Ἦτοσι ὀνομάστηκε ἕνα πρόγραμμα πού ἐφαρμόζει στοὺς φυλακισμένους τό κράτος τῆς Βραζιλίας. Σύμφωνα μ' αὐτό, οἱ φυλακισμένοι καλοῦνται νά διαλέξουν ἕνα βιβλίο ἀπὸ μία ποικιλία λογοτεχνικῶν, φιλοσοφικῶν, ἐπιστημονικῶν καί κλασικῶν ἔργων. Μετά ἀπὸ τέσσερις ἐβδομάδες πρέπει νά καταθέσουν μιά ἔκθεση μέ τίς ἐντυπώσεις τους. Γιά κάθε

βιβλίο πού θά διαβάζουν θά μειώνεται ἡ ποινὴ τους κατὰ τέσσερις μέρες. «Ἕνα ἄτομο μπορεῖ νά βγεῖ ἀπὸ τὴ φυλακὴ μέ καλύτερη παιδεία καί μιά πιο διευρυμένη ὀπτική γιὰ τόν κόσμον», δήλωσε ὁ ὑπεύθυνος τοῦ προγράμματος. Εἶναι κοινὸ μυστικὸ ὅτι παγκοσμίως οἱ φυλακές λειτουργοῦν ὡς ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια ἐγκλήματος. Ἄν οἱ ὑπεύθυνοι προγραμματίζουν καί τήν παρουσία πνευματικοῦ καί ἱεροκήρυκα στό χῶρο, ἡ λύτρωση θά ἦταν ὁλοκληρωμένη. Θά ἀφοροῦσε ὄχι μόνο στό σῶμα ἀλλά καί στήν ψυχὴ τῶν κρατουμένων.

Λατρεία ἡγετῶν

Ἡ φράση παραπέμπει στή λατρεία τῶν αὐτοκρατόρων τῆς ρωμαϊκῆς ἐποχῆς. Πρόκειται ὁμως γιά πραγματικότητα τοῦ 21ου αἰῶνα. Στὴ Βόρεια Κορέα ἔχει θεσπιστεῖ ἐδῶ καί μιά πεντηκονταετία περίπου ἡ λατρεία τῶν ἡγετῶν τῆς χώρας. Ἀπὸ τά κρατικά μέσα πληροφόρησης τεχνηέντως προβάλλονται πρόσωπα πού θυσίασαν τὴ ζωὴ τους ἢ τὴ ζωὴ συγγενικῶν τους προσώπων γιά νά σώσουν ὄχι κάποιον ἀπὸ τοὺς ἡγέτες τους ἀλλὰ ἕνα πορτρέτο τους. Προσφάτως τιμήθηκε ἐξαιρετικά μιά 14χρονη, πού στήν προσπάθειά της νά σώσει ἀπὸ τό πλημμυρισμένο σπίτι της τά πορτρέτα δύο πρώην ἡγετῶν τῆς χώρας της, τήν παρέσυρε τό ρεῦμα καί πνίγηκε. Ἡ νεκρὴ τιμήθηκε μέ παράσημο τιμῆς, τό ὄνομά της δόθηκε στό σχολεῖο της καί βραβεύθηκαν οἱ γονεῖς της, ἕνας καθηγητὴς καί ὁ ἐπικεφαλῆς τῆς νεολαίας στήν ὁποία ἀνῆκε. Ἡ ἀνθρώπινη καρδιά ἔχει ἄσβηστη μέσα της τὴν ἀνάγκη τοῦ Θεοῦ. Δυστυχῶς ὁμως ἀκόμη καί στὸν 21ο αἰῶνα ἐγκλωβίζεται στό εἶδωλα.

Τά ματωμένα ράσα

«Ἡ Ἐκκλησία πολλάκις τὸν τελείως δευτερογενῇ δι' αὐτὴν ἐθνικὸν σκοπὸν ἔθεσεν ὑπεράνω τῶν καθαρῶς θρησκευτικῶν», ὑποστήριξε ὁ Ἰωάννης Συκουτρῆς. Καί εἶχε δίκαιο, διότι ἡ Ἐκκλησία συμπορεύθηκε μέ τὸ Γένος μας ἀκολουθώντας τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος «ἐαυτὸν ἐκένωσε» γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Ὑπῆρξε πράγματι ἡ κιβωτός τοῦ Γένους. Στάθηκε ὁ φύλακας ἄγγελος τοῦ πονεμένου λαοῦ, τὸ λιμάνι τῆς παρηγορίας του καὶ ὁ θύλακας τῆς σωτηρίας του. Ὅπως καὶ τὸ 1821 ἔτσι καὶ στοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους τά ματωμένα ράσα μέ τὸ ἀλύγιστο φρόνημά τους πρωτοστάτησαν στοὺς ὑπέρ τῆς ἐλευθερίας τῶν ὑποδοῦλων ἀδελφῶν ἀγῶνες ἀναπετρώνοντας τίς ἐλπίδες τῶν Ἑλλήνων καὶ πυργώνοντας τὰ ὄνειρά τους.

Οἱ λεβεντόψυχοι ἱεράρχες, ἀρχιμανδρίτες, ἱερεῖς καὶ μοναχοὶ μέ τά κηρύγματά τους στήριξαν ψυχές, παρηγόρησαν, ἔθρεψαν. Μὴ φειδόμενοι κόπου, ἐθελοντικά τίς πιό πολλές φορές, ἔφθασαν στήν πρώτη γραμμὴ τοῦ πυρός μέ τὴν ἀπόφαση νὰ πεθάνουν, ὅπως τόσοι ἄλλοι πρὶν ἀπὸ αὐτοὺς. Ἡ παρουσία ἐπιπλέον τῶν στρατιωτικῶν ἱερέων στό μέτωπο ἐμψύχωνε τοὺς στρατιῶτες. Τοὺς ἐνέπνεαν μέ τὸν πύρινο λόγο τους, μετέδιδαν μέ τὰ ἱερά μυστήρια τὴ θεία χάρη, εὐλογοῦσαν καὶ ἀγίαζαν τοὺς μαχητές, γλύκαιναν τοὺς πόνους τῶν πληγωμένων, συμμετεῖχαν στίς κακουχίες τους.

Καὶ δὲν ἦταν λίγοι οἱ ἱερωμένοι ποὺ θυσιάσαν τὴ ζωὴ τους γιὰ τὴ λευτεριά τῆς πατρίδας μας. Τέτοιοι μάρτυρες ὑπῆρξαν ὁ μητροπολίτης Γρεβενῶν Αἰμιλιανός ὡς προάγγελος τῆς λευτεριᾶς (1911) καὶ οἱ τρεῖς φονευθέντες ἱερεῖς

στά Σέρβια, τοὺς ὁποίους ὁ στρατός μας κατὰ τὴν εἴσοδό του ἐκεῖ βρῆκε μέσα στὴ λάσπη τῶν δρόμων. Ἐπίσης οἱ Βούλγαροι κατὰ τὴν εἰσβολή τους στὴ Μακεδονία τὸ 1913 κατέσφαξαν ἄγρια τὸν μητροπολίτη Ἐλευθερουπόλεως Γερμανό Σακελλαρίδη, διότι «ἀντέδρασε ἐρρωμένως καὶ ἥρωικῶς εἰς τὰ σχέδιά των περὶ καταλήψεως τῆς Μακεδονίας».

Ὁ ἀρχιμανδρίτης Διονύσιος Παπανικολόπουλος, μετέπειτα μητροπολίτης Ἐδέσσης καὶ Πέλλης, πῆρε μέρος στὸν πόλεμο ὡς στρατιωτικὸς ἱερέας «πάντοτε παρακολουθῶν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τοὺς ἥρωικούς μαχητὰς καὶ διὰ τῶν φλογερῶν κηρυγμάτων καὶ τῆς αὐτοθυσίας του ἐξυψῶν τὸ πατριωτικὸν αὐτῶν φρόνημα». Μπῆκε πρῶτος στὴν πόλη τῆς Φλώρινας καὶ ὕψωσε ἐκεῖ τὴν ἐλληνικὴ σημαία· γι' αὐτὸ καὶ χαρακτηρίσθηκε ὡς ὁ ἀπελευθερωτὴς αὐτῆς τῆς πόλης.

Ὁ ἀρχιμανδρίτης Διονύσιος Δάφνος, μετέπειτα μητροπολίτης Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης, ὡς ἐφημέριος τῆς ναυαρχίδας τοῦ στόλου, τοῦ θρυλικοῦ «Ἀβέρωφ», συμμετεῖχε στίς ἐνδοξες ἐπιχειρήσεις σέ ὅλη τὴ διάρκεια τῶν Βαλκανικῶν πολέμων.

Παρόμοια ἔδρασε καὶ ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀνδρέας Τριανταφύλλου, μετέπειτα μητροπολίτης Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας· ἔγραψε μάλιστα καὶ μελέτη μέ τίτλο «Ἡ ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι σήμερον δρᾶσις τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ Πολεμικῷ Ναυτικῷ».

Ἐξαιρετικὴ γιὰ τὴ μαχητικότητά της ὑπῆρξε ἡ δράση τοῦ ἐπισκόπου Τρίκκης καὶ Σταγῶν Ἀνθίμου Παντελάκη. Στίς ἀρχές τοῦ πολέμου τοῦ 1912 κατάρτισε ἰδιαίτερο σῶμα ἀπὸ μοναχοὺς, ἀγάμους καὶ χηρεύοντες κληρικούς, οἱ ὁποῖοι πῆραν μέρος στίς ἐπιχειρήσεις.

Ἀπαράμιλλη ἀγωνιστικότητα ἐπέδειξαν οἱ κληρικοί: Ἀθανάσιος Λεβεντόπουλος, κατόπιν ἐπίσκοπος Σύρου, Πανάρετος Κωνσταντινίδης, Προκόπιος Καραμάνος, μετέπειτα Ὑδρας, Πανάρετος Κορακᾶς, Φιλάρετος Κωνσταντινίδης, Θεοφύλακτος Παπακωνσταντίνου, Ἰωάννης Γερακάρης, Ἰωακείμ Μαλαχίας, Δαμασκηνός Ξένος, Ἱερόθεος Παρασκευόπουλος, κατόπιν Παροναξίας.

Κατά τή διάρκεια τοῦ Β΄ Βαλκανικοῦ πολέμου ὁ μητροπολίτης Μυρῶν Ἀθανάσιος, κατόπιν Ἀργολίδος, διακρίθηκε γιά τή φλογερή ἐθνικοθησκευτική του δράση, ἐξαιτίας τῆς ὁποίας σύρθηκε αἰχμάλωτος καί κακοποιήθηκε ἀφάνταστα.

Σέ κάθε πόλη, ὅπου ἔφθανε ὁ ἐλληνικός στρατός, ὁ λαός μέ ἐπικεφαλῆς τόν τοπικό μητροπολίτη ὑποδεχόταν τούς ἐλευθερωτές ψάλλοντας «Χριστός ἀνέστη» καί στή συνέχεια τελοῦνταν δοξολογίες. Ἔτσι, στήν Κοζάνη ὑποδεχόμενος τόν ἐλληνικό στρατό ὁ τότε μητροπολίτης Φώτιος Μανιάτης προσφώνησε τόν διάδοχο Κωνσταντῖνο ὡς ἐξῆς: «Τήν αἰδήμονα καί γλυκεῖαν ταύτην ἐλληνίδα δεσμώτιδα ἡμετέραν πατρίδα, τήν ἐπὶ αἰῶνας δουλεύουσαν εἰς

Ὀκτώβριος 1912. Σκηνή ἀπό τή μάχη στά Πέντε Πηγάδια Ἠπείρου (Ἀθήνα, Ἐθνικό Ἱστορικό Μουσείο)

φυλὴν ξένην, ἄλλογενὴ καὶ ἄλλοθρησκον, ἐξηγοράσατε, οὐχὶ χρυσίῳ ἢ ἀργυρίῳ, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι τῶν υἱῶν τῆς ἐλευθέρως μητρὸς Ἑλλάδος».

Ἀξίζει νά σημειώσουμε ὅτι πολλές φορές ἡ Ἐκκλησία μεριμνοῦσε ὥστε νά προετοιμάσει τὴν εἴσοδο τοῦ στρατοῦ. Αὐτό ἀποδεικνύεται καί ἀπὸ τὸ τηλεγράφημα τοῦ μητροπολίτη Σερρών Ἀποστόλου Χριστοδούλου πρὸς τόν ἀρχιστράτηγο τῶν Ἑλλήνων βασιλιά Κωνσταντῖνο: «Ἡ πόλις τῶν Σερρών ἐγκαταλειφθεῖσα ἀπὸ ἡμερῶν παρὰ τῶν βουλγαρικῶν στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν Ἀρχῶν διωκθήη ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου, ἀλλὰ πολυάριθμοι Βούλγαροι κομιτατζήδες τῆς περιφερείας προσβάλλουσιν ἕκτοτε τὴν πόλιν ἐπὶ σκοπῷ λεηλασίας

καί πυρπολήσεως... Ἡ πόλις ὁλόκληρος ὑποβάλλει εἰς τὴν Ὑμετέραν Μεγαλειότητα τὴν θερμὴν παράκλησιν ἵνα εὐαρεστουμένη διατάξῃ τὴν ἐπίσπευσιν τῆς καταλήψεώς της».

Ἀλλὰ καὶ τὰ μοναστήρια στάθηκαν προπύργια τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνα καλύπτοντας ποικιλῶνουμες ἀνάγκες. Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρω ὅτι στὴ Μυτιλήνη ἡ ἱερά Μονὴ Λειμῶνος Καλλονῆς φιλοξένησε τὸ ἀρχηγεῖο τοῦ στρατοῦ κατὰ τὴν ἀπόβαση τῶν πεζοναυτῶν ἀπὸ τὸ θωρηκτὸ «Ἀβέρωφ». Μάλιστα τὰ ἀπαραίτητα τρόφιμα γιὰ τοὺς μαχητὲς τὰ ἐξασφάλιζε τὸ μοναστήρι, ἐνῶ παράλληλα ἐκεῖ νοσηλεύονταν οἱ τραυματίες. Ἡ μονὴ αὐτὴ ἔδωσε τὸν πρῶτο νεκρὸ, τὸν μοναχὸ Νεόφυτο Καμένο ἀπὸ τῆς Μήθυμνα.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ποῦ προικοδότησε τὸ Ἔθνος μας μέ μιὰ Ἐκκλησία ζωντανή, ὀρθόδοξη, μητρικὴ καὶ πρόθυμη νὰ μοιράζεται μαζί μέ τὰ παιδιά της τίς χαρές καὶ τίς λύπες τους. Εἶναι ἡ ἴδια ποῦ ἀπὸ τὸ 1453 μέχρι τὸ 1821 πύργωνε στὰ στήθη τῶν ὑποδούλων τὴν ἀποσταμένη ἐλπίδα· εἶναι ἡ ἴδια ποῦ καὶ σήμερα στηρίζει τὸν λαὸ μέ τὴν πίστη καὶ τὴν ἀγάπη. Εἶναι ἡ ἴδια ποῦ προμαχεῖ τῶν παραδόσεων τοῦ Ἔθνους μας, ποῦ μάχεται γιὰ τὴν ἰδιοπροσωπία μας, ἀντιστεκόμενη στὸν νεοβαρβαρισμὸ. Ἀναγνωρίζοντας τίς προσπάθειές της τῆς ἀπονέμουμε τὸν ὀφειλόμενο σεβασμὸ μέ τὴν βεβαιότητα ὅτι θὰ μείνει γιὰ πάντα τροφὸς καὶ μητέρα τοῦ λαοῦ, ἀπροσμάχητη δύναμη καὶ ἀδιάψευστη ἀπαντοχὴ μας.

Εὐδοξία Αὐγουστίνου
Φιλολόγος - Θεολόγος

Πηγές

Κ. Παπαρρηγοπούλου, *Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους*.

Κωνστ. Α. Βοβολίνη, «Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν Ἀγῶνα τῆς Ἐλευθερίας», *Θ.Η.Ε.*

Βηματίζοντας πρὸς τὴν ἐλευθερία

Ἡ ἀνάρρηση τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου στὴν ἐξουσία δημιούργησε τίς προϋποθέσεις γιὰ ἀπελευθέρωση τῆς Θεσσαλονίκης, φυσικὰ καὶ τῆς Μακεδονίας. Ὁ νέος πολιτικὸς ἡγέτης μέ τὴ διορατικότητα, τὴ διπλωματικότητα καὶ τὴν τόλμη ποῦ τὸν χαρακτήριζε κατόρθωσε νὰ βγάλει τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν ἀπομονωτισμὸ καὶ νὰ τὴν ἐντάξῃ στὸν πολεμικὸ συνασπισμὸ τῶν βαλκανικῶν χωρῶν. Ἔτσι κατέστη δυνατὴ ἡ πραγματοποίηση τῶν προαιώνιων ἐθνικῶν πόθων.

Ὁ πρῶτος Βαλκανικὸς πόλεμος τῶν συμμάχων βαλκανικῶν χωρῶν κατὰ τῶν Τούρκων ἄρχισε τὴν 8ῃ Ὀκτωβρίου 1912. Ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἐξόρμησε πρὸς τὸ Σαραντάπορο, μολοντὶ γνῶριζε ὅτι ἡ θέση αὐτὴ θεωροῦνταν ἀπόρθητη ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς ποῦ τὴν εἶχαν ὀχυρώσει. Καὶ ὅμως στίς 9 Ὀκτωβρίου οἱ Ἕλληνες εἶχαν κίολας συντρίψει τοὺς Τούρκους. Ἡ θεαματικὴ αὐτὴ νίκη ἄφησε κατὰπληκτους τοὺς Εὐρωπαίους. Ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς μέ ἡγέτη τὸν διάδοχο τοῦ θρόνου Κωνσταντῖνο κατευθυνόταν ἤδη πρὸς τὸ Μοναστήρι ἔχοντας ὡς δεῦτερο στόχο τὴν κάθοδό του στὴ Θεσσαλονίκη.

Ἡ παράδοση τῆς Θεσσαλονίκης τό 1912 (Λιθογραφία τῆς ἐποχῆς).

Ὡστόσο ὁ Ἀθανάσιος Σουλιώτης-Νικολαΐδης, πού ὑπηρετοῦσε ὡς σύνδεσμος τῶν ἐλληνικῶν καί βουλγαρικῶν δυνάμεων, ἔστειλε ἓνα κατεπεῖγον μυστικό σῆμα στήν κυβέρνηση: μιά βουλγαρική μεραρχία ὑπό τόν στρατηγό Θεοδωρόφ ἄρχισε νά βαδίζει δρομαίως πρὸς τή Θεσσαλονίκη. Τότε ὁ Βενιζέλος διέταξε τόν Κωνσταντῖνο ν' ἀλλάξει πορεία καί νά στραφεῖ πρὸς τή Θεσσαλονίκη ἀμέσως. Πραγματικά στίς 19 Ὀκτωβρίου οἱ ἔνοπλες δυνάμεις μας ἔπεσαν ἀκάθεκτες κατὰ τοῦ κύριου ὅγκου τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ πού εἶχε ὡς γραμμή ἄμυνας τή δεξιά ὄχθη τοῦ Ἀξιοῦ ποταμοῦ ἔξω ἀπό τά Γιαννιτσά. Ἡ μάχη κράτησε ὡς

τό ἀπόγευμα τῆς ἄλλης μέρας καί ἔστειψε τά ὅπλα τῶν Ἑλλήνων. Ἐπειδή ὅμως οἱ Τοῦρκοι ὑποχωρώντας κατέστρεψαν τίς γέφυρες, ἡ προέλαση τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ καθυστέρησε. Ἐντούτοις τά χαράματα τῆς 26ης Ὀκτωβρίου οἱ δυνάμεις μας βρίσκονταν ἔξι χιλιόμετρα ἔξω ἀπό τήν πόλη ἑτοιμες νά εἰσβάλουν σ' αὐτήν. Τότε ὁ τοῦρκος ἀρχιστράτηγος Χασάν Ταχσίν πασάς ἀναγκάστηκε νά παραδώσει ἐπίσημα τή Θεσσαλονίκη στούς Ἕλληνες. Τό ἀπόγευμα τῆς ἴδιας μέρας, ἑορτῆς τοῦ πολιούχου ἀγίου Δημητρίου, τμήματα τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ μπήκαν θριαμβευτικά στήν πόλη καί παρέλασαν στούς κεντρικούς δρό-

μους της υπό τίς ιαχές του ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, πού εἶχε στολίσει μέ τή γαλανόλευκη τά σπίτια του. Ἡ πεποίθηση ὅτι ὁ ἅγιος Δημήτριος εἶχε κάμει πάλι τό θαῦμα του ἦταν καθολική μεταξύ τῶν ὀρθοδόξων Ἑλλήνων. Σημειωτέον ὅτι ἡ πληθυσμιακή σύνθεση τῶν κατοίκων τῆς Θεσσαλονίκης ἦταν 40.000 Ἕλληνες, 46.000 Τοῦρκοι, 60.000 Ἑβραῖοι καί 6.000 Βούλγαροι. Παρά ταῦτα ἡ ἑλληνική φυσιογνωμία τῆς πόλης ποτέ δέν ἀλλοιώθηκε.

Ἡ ἐλεύθερη Θεσσαλονίκη, παρ' ὅλο πού υπέστη μιά τρομακτική πυρκαϊά τό 1917, ἀναπτύχθηκε γοργά σ' ὅλους τούς τομεῖς. Καθοριστικός συγκοινωνιακός χερσαῖος κόμβος, ἀσφαλέστατο εὐρύχωρο λιμάνι ἐμπορίου γιά εἰσαγωγές καί ἐξαγωγές, εὐφορότατος κάμπος μέ ἄφθονα γεωργικά καί κτηνοτροφικά προϊόντα, θαλάσσιος κόλπος μέ πλούσια ἀλιεία, ἀξιόλογες βιομηχανικές μονάδες, ὅλα αὐτά κατέστησαν τή Θεσσαλονίκη ὄχι μόνο οἰκονομικό κέντρο τῆς Βόρειας Ἑλλάδας καί τῆς βαλκανικῆς ἐνδοχώρας, ἀλλά καί μιά ἀπό τίς πῖο ἐλκυστικές καί ὥραϊες πόλεις τῆς Μεσογείου. Ἡ πλεονεκτική γεωγραφική θέση της καί τό ἔνδοξο ἀπό κάθε ἀποψη παρελθόν της στάθηκαν οἱ δύο πυλώνες πού στήριζαν τήν πρόοδο, τή συνεχή ἐξέλιξη καί τήν ἀκμή της.

Κρίσιμος σταθμός στή ζωή τῆς πόλης, πού κυριολεκτικά μεταμόρ-

φωσε τήν ἐξωτερική ὄψη της καί ἀνύψωσε τήν πολιτιστική στάθμη της, υπῆρξαν τά δύστυχα χρόνια 1922 ὡς 1924 μέ τό τεράστιο, τό σαρωτικό κύμα τῶν προσφύγων ἀπό τή Μικρασία, τόν Πόντο, τή Θράκη, τήν Ἀνατολική Ρωμυλία. Ἡ Θεσσαλονίκη ἐγίνε ἡ μεγάλη προσφυγομάννα. Ἔτσι ὅμως οἱ κάτοικοί της ὡς πρός τό ἑλληνικό στοιχεῖο διπλασιάστηκαν καί ἀπέκτησαν φυλετική ὁμοιογένεια. Οἱ πρόσφυγες, παρά τόν ξεκληρισμό καί ξεριζωμό πού υπέστησαν, παρά τή φριχτή δοκιμασία πού υπέμειναν, ἔφεραν στή μητέρα πατρίδα τεχνογνωσία καί δυναμισμό ἄγνωστο ὡς τότε. Πῖο σημαντικό στάθηκε τό γεγονός ὅτι ἦταν φορεῖς ἑνός πνευματικοῦ πολιτισμοῦ μέ διακριτές ἀνατολίτικες ἀποχρώσεις. Οἱ κυνηγημένοι ἐκεῖνοι ἄνθρωποι ἔφεραν ἀκόμη τήν πατροπαράδοτη εὐλάβειά τους καί ἕνα ἰσχυρό ἐκκλησιαστικό φρόνημα πού φούσκωνε σά ζύμη κι ἐπλαθε τή νέα κοινωνία.

Ἰ. Ἀ. Νικολαΐδης

ΤΑ ΕΞΩΦΥΛΛΑ ΜΑΣ

Μπροστά: Ὁ βιγλάτορας τῆς Θεσσαλονίκης

Πίσω: Τό φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Μακεδονία» τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1912 πού ἀναγγέλλει τήν ἀπελευθέρωση τῆς Θεσσαλονίκης.

Ένας άγνωστος εύεργέτης τῆς Θεσσαλονίκης

Κατηφορίζοντας από την Άνω πόλη πρὸς τὸ κέντρο τῆς Θεσσαλονίκης περνώντας από τὰ γραφικὰ δρομάρια με τὰ ἀναπαλαιωμένα κτήρια, συναντᾷς τὴν ὁδὸ Κωνσταντίνου Ρακτιβάν.

Ἄν καὶ πρόκειται γιὰ μία ἀναμφισβήτητα πολὺ σπουδαία προσωπικότητα, παραμένει ἄγνωστος στοὺς πολλοὺς σήμερα. Ζῇ μόνο στὴ μνήμη τῆς Ἱστορίας, τῶν ἱστορικῶν, τῶν νομικῶν καὶ τῶν δικαστῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε πρωτεργάτης καὶ πρῶτος πρόεδρος.

Πῶς ὅμως συνδέθηκε ἡ ζωὴ του μετὴ Θεσσαλονίκη; Ὁ Κωνσταντίνος Ρακτιβάν, στενὸς συνεργάτης τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου καὶ ἐπιφανὲς νομομαθὴς, τὴν ἐπομένη τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς Θεσσαλονίκης ἀπέπλεε, ἐπιβαίνοντας στὸ ἀτμόπλοιο «Ἀρκάδια», γιὰ νὰ ἀναλάβει καθήκοντα ἀντιπροσώπου τῆς ἐλληνικῆς κυβέρνησης στὴ Μακεδονία. Χάρη στοὺς ἔξυ-

πνους ἐλιγμούς του καὶ τὴ χαρισματική του προσωπικότητα κατόρθωσε μέσα σὲ πραγματικὰ δύσκολες καὶ κρίσιμες στιγμές γιὰ ὁλόκληρη τὴ Μακεδονία νὰ σταθεῖ φρουρὸς ἀκοίμητος γιὰ τὰ ἐθνικὰ δίκαια.

Γεννιέται τὸ 1865 στὸ Μάντσεστερ, ὅπου εἶχε ἐπεκτείνει τὴν ἐπιχειρηματικὴ του δραστηριότητα ὁ πατέρας του, Δημήτριος Ρακτιβάν, εὐπορος ἔμπορος ἀπὸ τὴ Βέροια, ἐγκατεστημένος στὴν Κωνσταντινούπολη, ἀπ' ὅπου γενναιόδωρα χρηματοδότησε τὴν ἀνέγερση πολλῶν σχολείων στὴν ἰδιαίτερη πατρίδα του.

Σπουδάζει νομικὰ στὴν Ἀθήνα ὅπου καὶ ἐγκαθίσταται ὡς δικηγόρος στὰ 1885. Μόλις εἰκοσιδύο ἐτῶν δημοσιεύει τὴν πρώτη νομικὴ του μελέτη καὶ τὸ ἐπόμενο ἔτος διορίζεται Πρωτοδίκης στὴ Σύρο. Ἀκολουθοῦν πολλές δημοσιεύσεις καὶ μελέτες του, ἐνῶ κατὰ τὴν ἄσκηση τῶν καθηκόντων του «οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν μετεχειρίσθη τὴν νομικὴν του σοφίαν εἰς τὴν ἀμαύρωσιν ἢ συσκότισιν τῆς ἀληθείας» (Γ. Μπαλῆς). Ὡς δικηγόρος συνέδεσε τὸ ὄνομά του τόσο μετὴν ἵδρυση τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν ὅσο καὶ μετὴν ἐν γένει λειτουργία του, ἀπὸ τίς πλέον ὑπεύθυνες θέσεις τοῦ ἀντιπροέδρου καὶ τοῦ προέδρου του.

Εἰσέρχεται στὴν πολιτικὴ τὸ 1909

ώς συνεργάτης του Έλευθερίου Βενιζέλου και τό 1910 εκλέγεται βουλευτής. Τό επόμενο έτος όρίζεται μέλος και είσηγητής της κοινοβουλευτικής επιτροπής για την αναθεώρηση του Συντάγματος. Ζωντανή ή προσωπική του σφραγίδα στό νέο Σύνταγμα του 1911, στό όποιο θέτει για πρώτη φορά στην Ελλάδα τίς βάσεις θεσμών του κράτους δικαίου, μεταξύ των οποίων και τό Συμβούλιο της Έπικρατείας.

Τήν τελευταία ήμέρα του Όκτωβρίου 1912 ό βασιλιάς Γεώργιος Α΄ ύπογράφει τό διάταγμα διορισμού του πρώτου πολιτικού διοικητή των Νέων Χωρών, Κωνσταντίνου Ρακτιβάν, ό όποιος έγκαθίσταται στό πρώην «Κονάκι» του τούρκου διοικητή Χασάν Ταχσίν πασά (σημερινό Διοικητήριο). Η πρώτη ελληνική Διοίκηση της Θεσσαλονίκης, μετά από μισή σχεδόν χιλιετία όθωμανικής κατοχής, ήταν πλέον καθεστώς.

Η κατάσταση, βέβαια, στη Μακεδονία ξεπερνά κάθε περιγραφή: Οί άξιωματικοί του τουρκικού στρατού κυκλοφορούν ένοπλοι στους δρόμους, ή όθωμανική χωροφυλακή άσκει άκόμη ενόπλως τά καθήκοντά της, βουλγαρικός στρατός έχει έγκατασταθεί στη Θεσσαλονίκη μέ άξιώσεις συγκυριάρχου, οί πρόξενοι των ξένων δυνάμεων συμπεριφέρονται ασύδοτα και οί υπαίθριες ένοπλες συγκρούσεις είναι καθημερινές. Ό Ρακτιβάν προσανατολίστηκε από την άρχή στη διατήρηση της διοικητικής και κοινωνικής ύποδομής της νέας χώρας, στό ποσοστό

πού δέν παρέβλαπταν την άσκηση της ελληνικής κυριαρχίας, έχοντας ως κύριο μέλημα την «άνεπίληπτη, άδιάκοπη και άπεριόριστη άσκηση της ελληνικής κατοχής ως άποφασιστικό όπλο στη διεθνή διεγκυστίνδα, πού διεξαγόταν τότε για την όριστική επίδικαση της Μακεδονίας και ιδιαίτερα της Θεσσαλονίκης» (Κ. Κεραμεύς). Όλα αυτά τά πέτυχε, λαμβάνοντας πληθώρα σπουδαίων διοικητικών και νομοθετικών μέτρων, μέ λεπτούς και εύφυείς διπλωματικούς χειρισμούς και επιδεικνύοντας άνυποχώρητη άποφασιστικότητα.

Σήμερα, έκατό χρόνια μετά, είναι άκόμη δραματικά επίκαιρη ή προκήρυξή του, πού άπηύθυνε στους κατοίκους της Θεσσαλονίκης την 31-10-1912: «Έλάβομεν πάντες από κοινού τά όπλα κατά του τουρκικού κράτους, διά νά καταλύσωμεν την τυραννία και κακοδιοίκησιν, αίτινες ήσαν άπ΄ αίωνων συμφυείς προς αυτό και νά φέρωμεν τ΄ άγαθά της έλευθερίας εις πάντας άδιακρίτως τούς κατοίκους της χώρας, διότι άληθής έλευθερία δέν δύναται νά νοηθ ή άνευ τελείας ισότητος των υπό την σκέπην της αὐτής πολιτείας διαβιούντων λαών», χωρίς την «παρά των πολιτών των διαφόρων έθνοτήτων είλικρινή σύμπνοια, άμοιβαίον σεβασμόν και όμόνοια, έν τη πεποιθήσει ότι υπό τό νέον έλεύθερον καθεστώς ούδεις δύναται νά πλεονεκτ ή του άλλου, αλλά πλήρης κρατεί ισότης και δικαιοσύνη».

Άργότερα (1918-1920), ως ύπουρ-

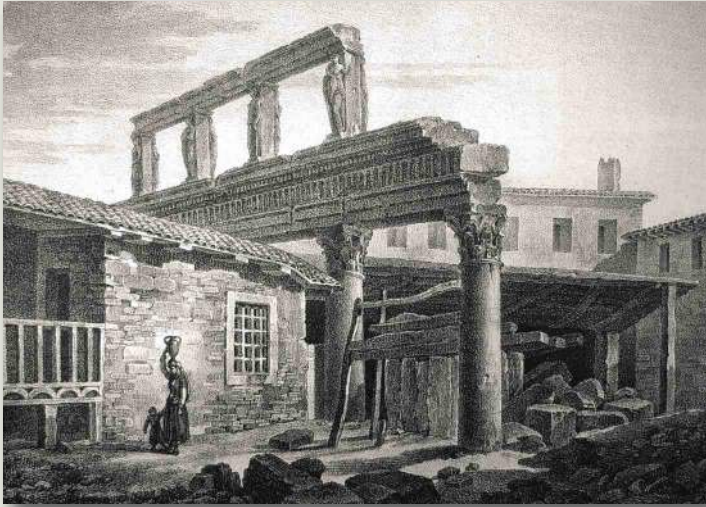

γός τῶν Ἑσωτερικῶν πλέον, ἀναλαμβάνει τήν ἀποκατάσταση τῆς ἐλληνικῆς διοικήσεως στήν Ἀνατολική Μακεδονία καί στή Δυτική Θράκη. Τό 1928 ἡ λαμπρή σταδιοδρομία του στέφεται μέ τό διορισμό του ὡς πρώτου Προέδρου τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας. Ἴσως νά μήν ὑπάρχει ἄλλος θεσμός τοῦ ἐλληνικοῦ κράτους πού νά φέρει τόσο βαθιά καί γιά τόσο πολύ τά χαρακτηριστικά ἐνός καί μόνο ἀνθρώπου. Μέ διαρκῆ ἐπαγρύπνηση, ἐπίπονη προσωπική ἐργασία, διαρκῆ καί ἄοκνη ἐπικοινωνία μέ τούς συναδέλφους του κατόρθωσε αὐτό πού συνοψίζεται λακωνικά στή φράση του: «νά καταστήσωμεν τήν ἡμετέραν χώραν κράτος δικαίου ἢ πολιτείαν δικαίου».

Ὁ Κ. Ρακτιβάν ἀποχώρησε ἀπό τό

Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας τό 1935, λίγους μήνες πρίν τό θάνατό του. Στό «φαινόμενο Ρακτιβάν», ὅπως ἔχει λεχθεῖ, ἀπαντᾷ ἡ ἐξαιρετικά σπάνια περίπτωση τόσο καθολικῆς ἀποδοχῆς δημοσίου ἀνδρός. Ἐκφραστικά καί εὐθύβολα ὁ καθηγητής Κ. Κεραμεύς ἔγραψε: «Στό πρόσωπο τοῦ Κωνσταντίνου Ρακτιβάν τιμοῦμε ὅλους ἐκείνους, τούς ἀνώνυμους καί τούς ἐπώνυμους, πού ἀρχίζοντας ἀπό τόν Ἰωάννη Καποδίστρια, μέ μόχθο καθημερινό καί πολύ συχνά ἄφωνα συνετέλεσαν στή δημιουργία τοῦ κράτους καί τήν ἀνύψωσή του σέ κράτος δικαίου». Ἡ ὑπόμνηση προσλαμβάνει σήμερα ἐξιδιασμένη ἐπικαιρότητα.

Ελένη Χουρπουλιάδη
Φιλόλογος

E. M. COUSINERY "Voyage dans la Macedoine" Λιθογραφία.
«Ἡ Στοά τῶν Εἰδῶλων» (Incantadas), Παρίσι 1831.

Οἱ «μαγεμένες» τῆς Θεσσαλονίκης

Βρισκόμαστε στή Θεσσαλονίκη τοῦ 2ου αἰώνα μ.Χ.. Στό ὕψος περίπου τῆς Ἀρχαίας Ἀγορᾶς, στή σημερινή οδὸ Ἑγνατία εἶχε τὴν εἴσοδό της ἡ ρωμαϊκὴ ἀγορὰ τῆς πόλης. Τὴν κοσμοῦσε ἓνα μεγαλοπρεπέστατο μνημεῖο μέ στοές πού σχηματίζονταν ἀπὸ κολόνες. Πρόκειται γιὰ κορινθιακὴ κιονοστοιχία πάνω στὴν ὁποία ἦταν τοποθετημένες ὀκτὼ ἀνάγλυφες μυθολογικὲς μορφές πού σχετίζονταν μέ τὴ λατρεία τοῦ Διονύσου. Σύμφωνα μέ λαϊκὸ μῦθο τὰ ἀγάλματα ἀναπαριστοῦσαν τὴ βασίλισσα τῶν Θρακῶν καὶ τὴ συνοδία της, πού μέ τὴν ἐπενέργεια μαγικῶν μαρμάρωσαν. Γι' αὐτὸ καὶ ὀνομάζονταν «οἱ μαγεμένες».

Περνοῦν τὰ χρόνια τὰ βυζαντινὰ καὶ προχωροῦμε πρὸς τὸ τέλος τῆς ὀθωμανικῆς κατοχῆς. Ὅλοι οἱ ξένοι περιηγητὲς σαγηνεύονται ἀπὸ τὴν ὁμορφιὰ τῶν «μαγεμένων» καὶ γράφουν μέ θαυμασμό γιὰ τὶς «Καρυάτιδες» τῆς Θεσσαλονίκης. Στὰ μέσα τοῦ 19ου αἰώνα τὰ ἀγάλματα ἔχουν πλέον ἐνταχθεῖ στή συνοικία Rogos τῶν ἰσπανοεβραίων οἱ ὁποῖοι τὶς ἀποκαλοῦν μέ τὸ κασιλιάνικο ἰδίωμα Las Incantadas, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες τὰ ὀνομάζουν «εἰδῶλα» ἢ ἀπλῶς ἀγάλματα. Μάλιστα ἡ στοὰ τῶν Εἰδῶλων

ἔχει ἐνσωματωθεῖ πλέον στὸ σπίτι ἑνὸς πλούσιου ὑφασματέμπο-
ρα. Γιὰ περισσότερο ἀπὸ 100 χρόνια γίνονται ἐπανεπιλημμένες προσπάθειες γιὰ τὴν ὑφαρπαγὴ τῶν ἀγαλμάτων ἀπὸ τοὺς ἐκάστοτε προξένους.

Ὡσπου ἐμφανίζεται στὸ προσκηνίον τὸ 1864 ὁ γάλλος Emmanuel Miller, γνωστός γιὰ τὶς ἱστορικές του ἔρευνες στὴ Θάσο. Μαθαίνει ὅτι ἄρχισε ἡ κατεδάφιση τῶν τειχῶν τῆς Θεσσαλονίκης. Στὶς ἀρχές τοῦ Ὀκτωβρίου βάζει στὸ στόχαστρο τὰ ὀκτὼ ἀγάλματα. Μέ μία γενναία δωροδοκία τοῦ σουλτάνου, θὰ καταφέρει νὰ πάρει τὴν ἄδεια γιὰ νὰ μεταφέρει τὰ πολυπόθητα ἀγάλματα στὴ Γαλλία. Σὲ ἐπιστολὴ πρὸς τὴ σύζυγό του γράφει: «Θὰ ἔχω λοιπὸν τὰ ἀγάλματά μου, λέω θὰ ἔχω, γιατί ὑπάρχουν ἀκόμη μεγάλες δυσκολίες. Ὁ (ἐβραϊκὸς καὶ ἑλληνικὸς) πληθυσμὸς τῆς Θεσσαλονίκης θὰ ἐκμανεῖ ὅταν μάθει ὅτι θὰ πάρουν αὐτὰ τὰ ἀγάλματα.... Θὰ χρειαστεῖ ὁ πασάς νὰ στείλει ἐνοπλὴ δύναμη καὶ ὅσο διακριτικοί κι ἂν εἴμαστε τὸ νέο θὰ κυκλοφορήσει πολὺ γρήγορα. Τώρα πού ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις ἔδωσε τὸ λόγο της, δέν θὰ ἐπανεέλθῃ καὶ πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ δράσουμε».

Ἔρχεται τὸ πολεμικὸ πλοῖο La mouette καὶ προσορμίζεται στὴν περιοχὴ τῶν Μύλων τοῦ Ἀλλατίνι. Ὁ Miller σκόπευε νὰ μεταφέρει ἐκεῖ κρυφὰ τὶς «μαγεμένες», γιὰ νὰ μὴν ἀνυληφθεῖ ὁ λαὸς τὴν κλοπὴ. Ὡμως τὸ κακό-

βουλο σχέδιο ἔγινε ἀνυλνππό καί ὁ ἀναβρασμός μεγάλωνε. Ἐντονες οἱ διαμαρτυρίες καί οἱ ἀντιδράσεις, μά δέν στάθηκαν ἱκανές νά ἀποτρέψουν τή λεηλασία. Τελικά ὁ Miller μέ τή βοήθεια τῶν Ὀθωμανῶν ἔσπασε, τεμάχισε τό μνημεῖο καί κατάφερε νά τό φορτώσει στό πλοῖο του. Μάλιστα τοῦρκοι στρατιῶτες ἀπομάκρυναν μέ μπαστουνόξυλα τοὺς ἀνθρώπους πού συνωθοῦνταν ἐκεῖ γύρω καί παρακολουθοῦσαν μέ ἐνδιαφέρον καί συγκίνηση τήν ἀρπαγή τῆς κληρονομιάς τους.

Τελικά ἡ ἀρμάδα μέ τά κλεμμένα ξεκίνησε γιά τή Γαλλία τό Δεκέμβριο. Τά τελευταῖα κομμάτια τοῦ μνημείου πουλήθηκαν σέ Ἀγγλους, ἐνῶ ὅ,τι εἶχε ἀπομένει στόν τόπο γιά νά θυμίζει τίς «μαγεμένες» καταστράφηκε κατά τή μεγάλη πυρκαγιά τοῦ 1917. Τά ὀκτώ φημισμένα ἀγάλματα ἔχουν διαγραφεῖ ἀπό τή μνήμη τῆς πόλης, ἐνῶ αὐτά τή στιγμή ἐξακολουθοῦν νά ἐκτίθενται στό μουσεῖο τοῦ Λούβρου.

Στά γενέθλια καί στίς ἐπετεῖους ὁ κόσμος εἶθισται νά χαρίζει δῶρα. Ἐμεῖς, τιμώντας τά 100 χρόνια ἀπό τήν ἀπελευθέρωση τῆς Θεσσαλονίκης δέν ζητοῦμε δῶρο, ἀλλά τή δίκαιη ἐπιστροφή αὐτῶν πού μᾶς ἀνήκουν, πού ἀποτελοῦν τήν πολιτιστική μας κληρονομιά. Ὅσο γιά τήν ἄδεια πού ἀκούστηκε πρόσφατα ὅτι θά μᾶς παραχωρήσει τό μουσεῖο Λούβρου γιά νά ἐκθέσουμε γνήσια ἀντίγραφα τῶν «μαγεμένων» στή Θεσσαλονίκη, τό θεωρῶ παραλογισμό. Ἡ πόλη πρέπει νά ἔχει αὐτοῦσιο τό μνημεῖο τους. Κι ἂν αὐτά τά ἀπαράμιλλα ἔργα τέχνης τοῦ τόπου μας μαγεύουν καί σαγηνεύουν κι ἄλλους λαούς, μπορούμε νά δώσουμε ἄδεια ἀντιγράφων. Λογικόν καί δίκαιόν ἐστι.

Ἀγγελική Τσιραμπίδου
Φιλόλογος

ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2012

Ἐπίκαιρες προτάσεις

Ζητήστε τα
στό Βιβλιοπωλεῖο μας
ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ
Γ. Μπακατσέλου 5, Θεσσαλονίκη
τηλ. 2310 274518

Ἑκατόχρονη κληρονομιά

Τό ταξί πού πήρε ὁ Τζών γιά νά τόν ἀνεβάσει ὡς τά κάστρα τόν ἄφησε ἔξω ἀπό τή μονή Βλατάδων. Τά τεῖχνη τῆς Ἄνω πόλης ὑψώνονταν ἐπιβλητικά καί ἔκαναν τόν Τζών νά παραδεχθεῖ μέσα του ὅτι τούτη ἡ πόλη ἔχει μακραίωνη ἱστορία.

Τό θέαμα τῆς Θεσσαλονίκης, ἔτσι ὅπως τήν εἶχε καλά κλεισμένη στήν ἀγκαλιά του ὁ Θερμαϊκός κόλπος, ἔφερε στόν νοῦ του ἐκείνη τήν κάρτ-ποστάλ πού τοῦ εἶχε στείλει ὁ ξάδελφός του, ὅταν πρὶν πέντε χρόνια ἦρθε γιά πρώτη φορά στήν Ἑλλάδα. Ἀπό τότε δέν ἔπαψε νά τόν ἀκούει νά τοῦ λέει «νά πᾶς καί σύ, νά πᾶς τώρα πού ζοῦνε κι οἱ παπποῦδες».

Δέν ἔνιωθε παρ' ὅλα αὐτά καμιά ἐπιθυμία ὁ Τζών νά ἔρθῃ στήν Ἑλλάδα. Κανένα σκίρτημα μέσα του δέν τοῦ μιλοῦσε οὔτε γιά τοὺς παπποῦδες οὔτε γιά τήν πατρίδα τοῦ πατέρα του. Ὅσες φορές ἐπισκέφτηκαν οἱ γονεῖς του τήν Ἑλλάδα ἐκεῖνος ἔβρισκε κάποια πρόφαση νά μὴν τοὺς ἀκολουθήσει. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ὅσο ἦταν μικρός κι αὐτός καί τ' ἀδέλφια του, ὁ πατέρας του δέν εἶχε τήν οἰκονομική δυνατότητα νά τοὺς φέρι νά γνωρίσουν τόν τόπο ὅπου μεγάλωσε καί τοὺς ἀνθρώπους πού τόν ἔφεραν στόν κόσμο. Γι' αὐτό κι ὁ Τζών ἔνιωθε Ἀμερικανός καί μόνον Ἀμερικανός. Μπορεῖ τό μισό του αἷμα νά ἦταν ἑλληνικό, μά σημασία δέν ἔχει τί αἷμα τρέχει μέσα σου ἀλλά πᾶς νιώθεις ἐσύ.

Ἔτσι ὅταν στά 28 του πιά, ἔφτασε τό μήνυμα τοῦ παπποῦ Γιάννη πού τόν παρακαλοῦσε νά ἔρθῃ στήν Ἑλλάδα νά τόν δεῖ πρὶν πεθάνει, γιατί εἶχε νά τοῦ παραδώσει κάτι, ἀπό τή μιά ἡ περιέργεια καί ἀπό τήν ἄλλη ἡ ἐλπίδα ὅτι ὁ παππούς θά τοῦ ἄφηνε καμιά κληρονομιά ἔφεραν τόν

Τζών στή Θεσσαλονίκη.

Λεβεντάνθρωπος ὁ παππούς ὁ Γιάννης. Παρ' ὅλα τά 82 του χρόνια ἦταν σπότης καί ὁμορφος. Ἄμ ἡ γιαγιά ἡ Φωτεινή, τί κανακέματα τοῦ ἔκανε κοτζάμ ἄνδρα! Ἀπό τήν ὥρα πού ἔφτασε τόν χάιδε νε καί τόν φιλοῦσε σάν νά ἦταν μικρό παιδί. Καί παράξενο, ὁ Τζών δεχόταν τίς ἐκδηλώσεις τῆς γιαγιάς του μέ πολλή χαρά. «Εἶσαι τό πρῶτο μου ἐγγόνι», τοῦ εἶπε ὁ παππούς τήν πρώτη νύχτα πού ἔφτασε. «Ἔχεις καί τό ὄνομα, ἔχεις καί τό ἐπίθετό μου. Μεῖνε λίγες μέρες μαζί μας, κάθισε ὅσο ἀγαπᾷς, γνώρισε τήν πόλη ὅπου μεγάλωσε ὁ πατέρας σου κι ὅταν ἔρθῃ ἡ μέρα νά φύγεις, θά σοῦ πᾶ γιατί σέ κάλεσα».

Γνώρισε ὁ Τζών θεῖους καί ξαδέλφια, πρῶτα, δεύτερα, τρίτα. «Ποτέ δέ φανταζόμουν», ἔλεγε, «πὼς ἦμασταν μιά τόσο μεγάλη οἰκογένεια».

Ἡ γιαγιά μόλις ξημέρωσε ἡ πρώτη μέρα τόν πῆγε νά προσκυνήσει τόν Ἀι-Δημήτρη κι ὕστερα ἀνάθεσε τήν ξενάγησή του στά ἐγγόνια ἀπό τήν κόρη της. Περιπάτησαν τή Θεσσαλονίκη σπιθαμή πρὸς σπιθαμή, τόν πῆγαν στόν Λευκό τόν Πύργο καί στόν Μέγα Ἀλέξανδρο. Τοῦ ἔκανε τόση ἐντύπωση ὁ στρατηλάτης πᾶνω στό Βουκεφάλα.

- Θά τόν πᾶτε καί στό πάρκο τῶν Μκεδονομάχων πού εἶναι ἔξω ἀπό τήν Ἀχειροποίητο, παρήγγειλε ὁ παππούς καί ὕστερα θά τοῦ ἐξηγήσω ἐγώ τί ἦταν οἱ Μακεδονομάχοι.

Σήμερα εἶναι ἡ τελευταία ἡμέρα πού ὁ Τζών εἶναι στήν Ἑλλάδα. Αὔριο πετάει γιά νά γυρίσει πίσω. Εἶχε ἀφήσει τά κάστρα τελευταῖα. «Εκεῖ», τοὺς εἶπε, «θέλω νά πᾶω μόνος μου. Θέλω νά ἀπολαύσω τή

Θεσσαλονίκη από εκεί πάνω με την ήσυχία μου».

Μπήκε στην αυλή της μονής Βλατάδων κι αντίκρουσε ύψωμένη την ελληνική σημαία δίπλα στη βυζαντινή.

«Τζών», είπε στον εαυτό του, «ήρθες Αμερικανός και φεύγεις Έλληνας».

Μπήκε στο ναό και έκανε το σταυρό του με τον ίδιο τρόπο που τον έκανε και η γιαγιά η Φωτεινή, με την ίδια ευλάβεια.

Έμεινε ώρα πολλή πάνω στα κάστρα ό Τζών και κυριολεκτικά ζωγράφισε στο νοῦ και στην καρδιά του τη δική του καρτ-ποστάλ, πολύ πιο όμορφη, πολύ πιο ζωντανή κι αληθινή από εκείνην που του έστειλε πριν πέντε χρόνια ό ξάδελφός του ό Γιάννης.

Στό σπίτι ό παππούς ό Γιάννης είχε τίς δικές του έτοιμασίες. Περίμενε τόν Τζών με καρδιοκτύπι κι όταν εκείνος μπήκε μέσα στό σπίτι, ό παππούς ό Γιάννης άλλο δέν κρατιόταν πιά.

- Γιάννη, παιδί μου, ήρθε ή ώρα νά σοῦ πῶ γιατί σέ κάλεσα.

Ξαφνιάστηκε ό Τζών γιατί είχε ξεχάσει έντελῶς τήν ἀφορμή που τόν ἔφερε στην Ελλάδα. Ήταν τόσο εὐτυχισμένος αὐτές τίς μέρες κοντά στον παππού και στή γιαγιά, ἦταν τόσο ὁμορφα ὅλα αὐτά που γνώρισε και που ἔμαθε, που τοῦ ἦταν ἀρκετό.

Τόν πῆρε από τό χέρι ό παππούς ό Γιάννης και τόν πῆγε στην κρεβατοκάμαρα. Πάνω στό παλιό διπλό κρεβάτι τοῦ παππού και τῆς γιαγιάς ἦταν ἀπλωμένη μία φορεσιά.

- Αὐτή ή στολή, γιέ μου, εἶναι τό ἀκριβότερο κειμήλιο τῆς οἰκογένειάς μας. Τήν ἔχουμε και τήν παραδίδουμε από γενιά σέ γενιά πάνω από 100 χρόνια. Εἶναι τοῦ δικοῦ μου τοῦ παππού τοῦ Γιάννη. Ό παππούς μου ἦταν Μακεδονομάχος και σκοτώθηκε σέ μία μάχη μέ βούλγαρους κομιτατζῆδες. Ἡ φορεσιά αὐτή εἶναι δική του. Μοῦ τήν παρέδωσε ό πατέρας μου γιατί

σάν πρωτογίός του εἶχα τό ὄνομα τοῦ παππού. Κι ἐγώ ἀπόψε τήν παραδίδω σέ σένα που εἶσαι ό πρωτογίός τοῦ γιοῦ μου και ἔχεις και τό ὄνομά μου.

- Δηλαδή, παππού, ό παππούς σου εἶναι ἥρωας Μακεδονομάχος σάν αὐτούς στό πάρκο;

- Ένας ἀπ' αὐτούς, γιόκα μου, ἕνας από τούς χιλιάδες.

- Φόρεσέ την, παππού, νά σέ βγάλω μ' αὐτήν μία φωτογραφία κι ὕστερα θά τήν πάρω μαζί μου.

Έκλεισε και τή στολή και τή φωτογραφία στή βαλίτσα ό Τζών και μπήκε στό ἀεροπλάνο τοῦ γυρισμοῦ. Τά 100 χρόνια ἱστορίας και βαρείας κληρονομιάς τά ἔπαιρνε μαζί του. Ἄφησε πίσω του τό ἀεροδρόμιο «Μακεδονία», μά τή Μακεδονία τήν κουβαλοῦσε μέσα του και μέσα στίς ἀποσκευές του.

- Are you American? (εἶσαι ἀμερικανός;), τόν ρώτησε ό διπλανός του.

- No, I am Greek Makedonian (ὄχι, εἶμαι Έλληνας Μακεδόνας), ἀποκρίθηκε μέ καμάρι κι ἔνιωσε ὁλόκληρο τό αἷμα του ἑλληνικό!

E.B.

Τῆς τά ἔδωσα τῆς Πατρίδας καί τά δύο

Ἦμουν στό Ναυτικό τό 1952 καί βρισκόμουν στήν πλατεία Κλαυθμῶνος.

Τότε ἦταν ἐκεῖ τό Ὑπουργεῖο Ναυτικοῦ· σήμερα εἶναι ἄλλες ὑπηρεσίες τοῦ Ναυτικοῦ.

Ἐκείνη τή στιγμή ἔπεφτε ὁ ἥλιος καί θά γνωρίζετε ὅτι μέ τή δύση του γίνεται ὑποστολή τῆς σημαίας. Τότε κάθε πρωί, θά θυμούνται οἱ παλιοί, στήν πλατεία Κλαυθμῶνος γινόταν ἔπαρση σημαίας, ὅπως καί στή δύση τοῦ ἡλίου γινόταν ὑποστολή καί σταματοῦσαν τά πάντα. Ἦταν ὥραϊες, ἀπίθανες στιγμές πού ζοῦσαν τότε οἱ ἄνθρωποι. Τό ἄγλημα ἀποδόσεως τιμῶν στή θέση του, καί ὁ σαλπικτής δίνει τό σύνθημα γιά τήν ὑποστολή τῆς σημαίας. Τό ἄγλημα παρουσιάζει ὅπλα. Ὁ

ἀξιωματικός χαιρετᾷ καί παίζεται ὁ Θούριος. Ὅλοι οἱ παριστάμενοι καί οἱ περαστικοί σταθήκαμε σέ στάση προσοχῆς. Ἀποδίδεις μέ αὐτό τόν τρόπο τήν τιμή στό ἱερό μας σύμβολο, στή γαλανόλευκη σημαία.

Ἐκείνη τή στιγμή πού ὁ ἀρμόδιος ἀξιωματικός χαιρετᾷ, ἡ ματιά του πέφτει λοξά καί βλέπει κάτι παράξενο· ἡ ψυχή του ταραίζεται. Ἡ διαδικασία τῆς ὑποστολῆς τῆς σημαίας τελείωσε καί οἱ διαβάτες συνεχίζουν τό δρόμο τους. Ἡ πλατεία τότε ἦταν κενή καί στίς γωνίες ἦταν πάντα στυλβωτές (λοῦστροι) καί καστανάδες πού μᾶς λείπουν τώρα. Βλέπω τόν νεαρό ἀξιωματικό νά κατευθύνεται θυμωμένος πρὸς ἕναν γεροδεμένο πλανόδιο καστανά: «Γιατί δέν σηκώθηκες ὀρθιος γιά νά τιμήσεις τή σημαία μας; Δέν ἔχεις φιλότιμο; κτλ.». Ὁ ἄνθρωπος ἔμεινε βουβός. Παρακολουθοῦσα ἔντρομος καί φοβερά συγκλονισμένος. Ὁ καστανάς ἔγινε κατα-

κόκκινος καί ἄρχισε νά τρέμει. Ἦθελε νά φωνάξει, ἀλλά βλέπω μέ ἔκπληξη ὅτι συγκρατεῖται. Σκύβοντας τό κεφάλι του ἄρχισε νά κλαίει μέ λυγμούς. Γρήγορα ὁμως συνέρχεται, σκουπίζει τά δάκρυά του καί μέ τή βοήθεια τῶν χειρῶν του (αὐτά ἦταν γερά) στυλώνει τό σῶμα του, σπρώχνει δυνατά τόν πάγκο μέ τά κάστανά μπροστά καί φωνάζει μέ ὅλη τήν ψυχή του, στόν νεαρό ἀξιωματικό: «Πῶς νά σηκωθῶ, κύριε; Τῆς τά ἔδωσα τῆς Πατρίδας καί τά δύο». Σηκώνει τά μπατζάκια τοῦ παντελονιοῦ του καί, καθώς φάνηκαν δύο πόδια κομμένα πάνω ἀπό τά γόνατα, ξαναρχίζει νά κλαίει. Ὅλοι γύρω του κλαῖμε καί χειροκροτοῦμε. Περισσότερο ἀπό ὅλους κλαίει ὁ νεαρός ἀξιωματικός.

Ἐκεῖνη τή στιγμή ἔγινε κάτι τό ἀλησμόνητο, φοβερή σκηνή! Ὁ ἀξιωματικός σκύβει, ἀγκαλιάζει καί φιλά τόν καστανά. Στή συνέχεια στέκεται εὐθυτενής μπροστά στόν ἥρωα. Φέρνει τό δεξί του χέρι στήν ἄκρη τοῦ γείσου τοῦ πηληκίου του καί τόν χαιρετᾷ στρατιωτικά. Τοῦ ἀπονέμει «τάς κεκανονισμένες τιμάς» πού δέν μπόρεσε ἐκεῖνος τυπικά νά ἀποδώσει στή σημαία μας, γιατί τῆς χάρισε καί τά δύο πόδια. Τά ἄφησε στά βορειοηπειρώτικα βουνά μας γιά νά μπορεῖ νά κυματίζει σήμερα ψηλά ἡ κυανόλευκη σημαία σέ λεύτερη πατρίδα. Καί οἱ ἄλλοι, οἱ πολλοί νά μποροῦν νά πηγαίνουν μέ γρήγορο βῆμα στίς εἰρηνικές ἀπασχολήσεις τους, χωρίς νά γνωρίζουν ὅτι περνοῦν μπροστά ἀπό ἕναν ἥρωα τοῦ ἀλβανικοῦ μετώπου, τόν ἑλληνα ἥρωα πολεμιστή πού τοῦ χρωστοῦν τήν ἐλευθερία τους...

Δημήτρης Ντούλιας
Πλωτάρχης Π.Ν. ἑ.ἀ.

ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ

Μηνιαῖο Ὅργανο Ὁμωνύμου
Ὁρθοδόξου Ἀδελφότητος
ΚΩΔΙΚΟΣ: 2534

Ἔτος ΞΖ' - Ἀρ. φύλλου 802
Ὀκτώβριος 2012

Ἰδιοκτησία - Ἔκδοση
Ο.Χ.Α. «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ»
Πέλοπος 7, 546 33 Θεσσαλονίκη
Τηλ. - fax: 2310 270630, 274518

Ἐκδότης - Διευθυντής Συντάξεως:
Σάββας Ν. Ξανθόπουλος
Πέλοπος 9
546 33 Θεσσαλονίκη

Στοιχειοθεσία, ἐνθέσεις, ἀποχρωματισμοί, καλλιτεχνική ἐπιμέλεια:
«Χριστιανική Ἑλπίς»,
Φίλυρο Θεσ/νίκης
Τηλ. & fax: 2310 677421

Ἐκτύπωση-Βιβλιοδεσία: «Μέλισσα»
Ἀσπροβάλτα Θεσσαλονίκης

Ἐτήσια συνδρομή
Ἑσωτερικοῦ: 10 εὐρώ,
Κύπρου: 20 εὐρώ
Ἐξωτερικοῦ: 30 εὐρώ
(Η.Π.Α. 40 δολ.,
Καναδά 45 δολ.,
Αὐστραλίας 50 δολ.)

Ἐπιστολές - Συνδρομές
Περιοδικό «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ»
Πέλοπος 7,
546 33 Θεσ/νίκη

Ἀρ. λογ. ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ:
074 01 011532 20
Ο.Χ.Α. «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ»

Γιά τούς συνδρομητές τοῦ ἐξωτερικοῦ
IBAN:
GR 73 0432 3240 0007 4010 1153 220
ATEBank SWIFT or BIC code:
ABGRGREA

